

РЕШЕНИЕ

08.02.2016 ел

КАРАР

г. Мензелинск

№ 1

Татарстан Республикасы «Минзэлә муниципаль район» муниципаль берәмлеге уставы проекты турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге №131-ФЗ Федераль законның 44 статьясы, «Татарстан Республикасы Минзэлә муниципаль районы Советы карары нигезендә, «Татарстан Республикасы Минзэлә муниципаль районнда гавами тыңлаулар уздыру турында» Татарстан Республикасы Минзэлә муниципаль районы Советы карары нигезендә, Татарстан Республикасы Минзэлә муниципаль районы Советы **КАРАР ЧЫГАРДЫ:**

1. Татарстан Республикасының «Минзэлә муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы проекты яна редакциядә хупларга һәм ачык тыңлауларга чыгарырга. (1 нче кушымта)

2. Расларга:

«Татарстан Республикасы Минзэлә муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы проекты турында» ачык тыңлаулар үткөрү тәртибен (2 нче кушымта)

2. Әлеге карарны рәсми стендта һәм Татарстан Республикасы Минзэлә муниципаль районының рәсми сайтында <http://menzelinsk.tatarstan.ru> Интернет мәгълүмат-коммуникация челтәрендә урнаштырырга <http://menzelinsk.tatarstan.ru>

3. Татарстан Республикасы «Минзэлә муниципаль районы» муниципаль берәмлеге уставы проекты буенча кәргән тәкъдимнәрне исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча эш төркемен түбәндәге составта төзәргә:

- эш төркеме житәкчесе:

Нәжмиев Камил Рим улы - Татарстан Республикасы Минзэлә муниципаль районы башлыгы урынбасары,

- эш төркеме әгъзалары:

Шагалиев Илгизәр Тимерхан улы - Татарстан Республикасы Минзэлә муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе,

Фәссахова Эльвира Наил кызы - Минзэлә муниципаль район Советының оештыру бүлеге башлыгы (киләшү буенча),

Бәдриева Рузина Рафисовна - Минзэлә район Советының юридик бүлеге житәкчесе (киләшү буенча).

2. Билгеләргә:

«Минзэлә муниципаль районы» муниципаль берәмлеге уставы проектына

тәкъдимнәр яңа редакциядә Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы Советына түбәндәге адрес буенча кертелә: Татарстан Республикасы, Минзәлә районы, Минзәлә шәһәре, Ленин урамы, 80 эш көннәрендә 8.00 сәгатътән 17.00 сәгатъкә кадәр язма рәвештә бастырып чыгарылган көннән алып 30 көн эчендә;

-Татарстан Республикасы «Минзәлә муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы проекты буенча ачык тыңлауларда катнашуга заявклар яңа редакциядә чыгыш хокукы белән түбәндәге адрес буенча бирелә: Татарстан Республикасы, Минзәлә районы, Минзәлә шәһәре, Ленин урамы, 80 эш көннәрендә 8.00 сәгатътән 17.00 сәгатъкә кадәр яисә почта аша («Устав турында» конвертка тамга куеп)

3. Татарстан Республикасы “Минзәлә муниципаль районы” муниципаль берәмлеге Уставы проекты буенча 2016 елның 1 мартында, 14.00 сәгатътә Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы Советының утырышлар залында Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы, Минзәлә шәһәре, Ленин урамы, 80 адресы буенча ачык тыңлаулар уздырырга.

4. Эшче төркемгә Татарстан Республикасының «Минзәлә муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы проектына тәкъдимнәрне өйрәнергә һәм гомумиләштерергә.

5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземә йөклим.

Совет рәисе

А.Ф. Сәлахов

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Муниципаль район һәм аның статусы

1. «Минзәлә муниципаль районы» муниципаль берәмлеге муниципаль район статусына «Минзәлә муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы №50-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы белән бирелде.

2. «Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә рәсми исеме (алга таба - район), кыскартылган исеме - «Минзәлә муниципаль районы».

2 нче статья. Районның территориаль төзелеше

1. Район территориясе составына муниципаль берәмлекләр керә:

- “Минзәлә шәһәре”
- Әтрәкле авыл җирлеге
- Аю авыл җирлеге
- Бикбау авыл җирлеге
- Югары Тәкермән авыл җирлеге
- Воровский исемендәге авыл җирлеге
- Иркәнәш авыл җирлеге
- Кадрәк авыл җирлеге
- Коноваловка авыл җирлеге
- Хужәмәт авыл җирлеге
- Наратлы Кичү авыл җирлеге
- Николаевка авыл җирлеге
- Яңа Мажын авыл җирлеге
- Яңа Мәлкән авыл җирлеге
- Тауасты Байлар авыл җирлеге
- Иске Мажын авыл җирлеге
- Иске Матвеевка авыл җирлеге
- Урыс авыл җирлеге
- Юртау авыл җирлеге
- Юшады авыл җирлеге

2. Районның административ үзәге Минзәлә шәһәре.

3. Район чикләре «Территорияләр чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы №50-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән «Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы» муниципаль берәмлеге һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләр».

4. Район чикләре жирлекара характердагы мәсьәләләргә хәл итү өчен районның жирле үзидарә органнары тарафыннан шартлар тудыру кирәклеген исәпкә алып, шулай ук районның бөтен территориясендә күрсәтелгән органнарда федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән.

5. Район чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 нче статья. Районның рәсми символлары

1. Минзәлә муниципаль районы федераль законнар һәм геральдик кагыйдәләргә нигезендә билгеләнгән тәртиптә теркәлгән, тарихи, мәдәни, милли һәм башка жирле традицияләргә чагылдыра торган рәсми символларга ия: флаг һәм герб.

2. Тасвирлау, нигезләү, шулай ук файдалану тәртибе Минзәлә муниципаль районының рәсми символлары Районның гербы һәм флагы турындагы нигезләмәләрдә беркетелгән.

3. Районның гербын сурәтләү матбугатта, бланкларда һәм башка урыннарда урнаштырыла. Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының, Районның жирле үзидарә органнары биналары фасадларының рәсми документлары, Район Советының утырышлар залында, Район башлыгының эш кабинетларында һәм Башкарма комитет житәкчесенәң Башка очраклар Район гербын рәсми рәвештә яңадан торгызу Район Советы карары һәм Район гербы турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Район флагы (булган очракта) даими рәвештә жирле үзидарә органнары биналары, предприятиеләр, учреждениеләр, муниципаль милектәге оешмалар фасадында район Советының утырышлар залында, район башлыгының һәм район Башкарма комитеты житәкчесенәң эш кабинетларында урнаштырыла. Район флагыннан рәсми файдалануның башка очраклары район Советы һәм район флагы турындагы Нигезләмә карарлары белән билгеләнә.

5. Районның гербы һәм флагы федераль кануннарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве узарга тиеш.

4 нче статья. Районда яшәүчеләрнең жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга хокукы

1. Районда үз-үзен идарә итү жирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда катнашу юлы белән, турыдан-туры ихтыяр белдерүнең бүтән рәвешләргә ярдәмендә, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлау һәм жирле үзидарәнең башка органнары аша Россия Федерациясә гражданнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Гражданныр жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга жәнәсенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, дингә, инануларына, ижтимагый берләшмәләргә каравына бәйсез рәвештә бертигез хокукларга ия.

Район территориясендә даими яисә башлыча яшәүче чит ил гражданныр жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенәң халыкара

килешүләрә һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

3. Районның һәр кешесе жирле үзидарә органнарына һәм район жирле үзидарәсенен вазыйфай затларына турыдан-туры мөрәжәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4. Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагыла торган документлар һәм материаллар белән танышу мөмкинлеген, шулай ук, законда башкасы каралмаган булса, гражданның район жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында тулы һәм дөрөс мәгълүмат алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

5. Районның жирле үзидарә органнары массакуләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка районның һәм аның аерым территорияләренен аеруча әһәмиятле мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хужалык эше, халыкка төрле хезмәт күрсәтүче социаль ташламалар, ижтимагый тәртипне саклау торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында «Дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүматтан файдалануны тәмин итү турында» 2009 елның 09 февралендәге №8-ФЗ Федераль закон нигезендә даими рәвештә хәбәр итәләр.

6. Гражданныр, оешмалар судта Районның жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) ризасызлык белдерергә хокуклы, әгәр алар кануннарга каршы килә дип санасалар, аларның хокукларын һәм ирекләрен бозалар.

5 нче статья. Районның жирле үзидарә органнары структурасы

1. Районның жирле үзидарә органнары структурасына район Советы, район башлыгы, районның Башкарма комитеты, районның контроль-хисап палатасы, әлеге Устав нигезендә төзелә торган башка жирле үзидарә органнары керә.

2. Районның жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән гамәлгә ашырыла.

6 нчы статья. Районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Муниципаль районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) муниципаль район бюджеты проектын төзү һәм карау, муниципаль район бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, муниципаль район бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзү һәм раслау;

2) муниципаль районның жирле салымнарын һәм жыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару;

3) муниципаль районның муниципаль милкендәге мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) муниципаль район чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирлекләренә электр һәм газ белән тәмин итүне оештыру;

5) муниципаль район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш жирле

әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегә, муниципаль район чикләрендә торак пунктлар чикләреннән тыш жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын муниципаль тикшереп торуны гамәлгә ашыру, аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

б) муниципаль район чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

6.1) террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук муниципаль район территориясендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) ликвидацияләүдә катнашу;

6.2) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, муниципаль район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен үстерүгә, милли азчылыklarның хокукларын гамәлгә ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни жайлашуын тәмин итүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чаралар эшләү һәм гамәлгә ашыру;

7) муниципаль район территориясендә гадәттән тыш хәлләр нәтижәләрен кисәтүдә һәм юкка чыгаруда катнашу;

8) муниципаль район территориясендә жәмәгать тәртибен саклауны муниципаль милиция тарафыннан оештыру;

8.1) муниципаль районның административ участогында эшләү өчен бинаны полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә бирү;

8.2) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәрнең күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларын үтәү чорына торак урыны бирү;

9) әйләнә-тирә мохитне саклау буенча жирлекара характердагы чараларны оештыру;

10) муниципаль мәгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча (федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыруны финанс ягыннан тәмин итү вәкаләтләрәннән тыш) һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыру, муниципаль мәгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыру (өстәмә белем бирүдән тыш, аларны финанс ягыннан тәмин итү Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган балаларга өстәмә белем бирүне оештыру), балаларны карауны һәм карауны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру, шулай ук каникул вакытында балаларның ялын оештыру;

11) муниципаль район территориясендә халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыру (халыкка медицина ярдәме күрсәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы карамагындагы медицина оешмаларында медицина ярдәме белән тәмин ителә торган территорияләренң Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган исемлегенә кертелгән жирлекләр территорияләреннән тыш) гражданнарга медицина ярдәмен түләүсез

күрсөтүөнөң дәүлөт гарантияләренөң территорияль программасы нигезендә аерым территорияләр халкына медицина ярдәме күрсөтү функцияләрен гамәлгә ашыручы территорияләр исемлеген;

12) тиешле муниципаль районнар территорияләрендә каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым жыю), транспортировкалау, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү эшчәнлеген оештыруда катнашу; (29.12.2014 N 458-ФЗ Федераль закон редакциясендә 14 пункт)

13) муниципаль районны территорияль планлаштыру схемасын раслау, муниципаль районны территорияль планлаштыру схемасы нигезендә эзерләнгән территорияне планлаштыру документларын раслау, муниципаль район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчәнлеген тәмин итүнең мәгълүмат системасын алып бару, муниципаль район чикләрендә муниципаль районнар чикләрендә жир кишәрлекләрен резервлау һәм алу;

13.1. реклама конструкцияләрен урнаштыру схемасын, муниципаль район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыруга һәм эксплуатациялүгә рөхсәтләр бирү, мондый рөхсәтләрне гамәлдән чыгару, муниципаль район территориясендә үз белдеге белән билгеләнгән реклама конструкцияләрен күрсөтү турында күрсәтмәләр бирү схемасын раслау

14) жирлекләренөң архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архив төзү һәм аны карап тоту;

15) муниципаль район территориясендә жирлекара күмү урыннарын карап тоту, ритуаль хезмәтләр оештыру;

16) муниципаль район составына керүче жирлекләренә элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсөтү хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

17) жирлекара китапханәләр арасында халыкка китапханә хезмәте күрсөтүне оештыру, китапханә фондларын туплау һәм аларның сакланышын тәмин итү;

17.1. муниципаль район составына керүче жирлекләренә ял вакытын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәт күрсөтүләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

17.2. муниципаль район составына керүче жирлекләрдә жирле традицион халык сәнгатә ижатын үстерү өчен шартлар тудыру;

17.3. муниципаль район милкендәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклап калу, алардан файдалану һәм аларны популярлаштыру, муниципаль район территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклау;

18) муниципаль район составына керүче жирлекләренөң бюджет тәмин ителеше дәрәжәсен муниципаль район бюджеты акчалары исәбеннән тигезләү;

19) территорияль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм муниципаль район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

20) муниципаль район территориясендә жирле әһәмияттәге дөвалау-савыктыру урыннарын һәм курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәмин итү, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территорияләрен файдалану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

21) муниципаль район территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион эзерләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

22) су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

23) жирлекләрдә авыл хужалыгы житештерүен үстерү өчен шартлар тудыру, авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм итү, социаль юнәлештәге коммерциячел булмаган оешмаларга, хэйрия эшчәнлегенә һәм ихтыярий ярдәмне күрсәтү;

24) муниципаль район территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тәмин итү, муниципаль районның рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

25) балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча жирлекара характердагы чараларны оештыру һәм гамәлгә ашыру;

26) Россия Федерациясенең су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесенең вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, шәхси һәм көнкүреш ихтыяжлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларынан файдалану кагыйдәләрен билгеләү, моңа гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тәмин итү дә керә;

27) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

28) муниципаль район ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәмин итү, федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеге булдыру турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион уздыру;

29) муниципаль район чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын гамәлгә ашыру; (33 нче канун белән кертелгән 21.11.2011 N 329-ФЗ)

30) адреслау объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, аннулировать итү, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларынан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларынан тыш) исемнәр бирү, муниципаль районның авылара территориясе чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, аннулировать итү, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру; (34 п. 28.12.2013 N 443-ФЗ Федераль закон белән кертелде)

31) муниципаль районның авылара территориясендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру; (35 п. Федераль закон белән кертелгән 21.07.2014 N 234-ФЗ)

32) «Дәүләт күчемсез милек кадастры турында» 2007 елның 24 июлендәге №221-ФЗ Федераль закон нигезендә комплекслы кадастр эшләре башкаруны оештыру һәм территориянең карта-планын раслау.

1.1. Районның авыл жирлекләренең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә авыл жирлекләре территорияләрендә түбәндәгеләр керә:

1) Район составына керүче авыл жирлекләре чикләрендә (алга таба - авыл жирлекләре), халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәмин итүне Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыру;

2) авыл жирлекләренең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегә һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, парковкалар (парковка урыннары) төзүне һәм аларның эшчәнлеген тәмин итүне кертеп, авыл жирлекләренең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын муниципаль тикшереп торуны гамәлгә ашыру, шулай ук автомобиль юлларынан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясә законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

1) авыл жирлекләрендә яшәүчеләрне һәм аз керемле гражданның торак урыннарына мохтажларны торак урыннары белән тәмин итү, муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны оештыру, торак төзелеш өчен шартлар тудыру, муниципаль торак контролен гамәлгә ашыру, шулай ук жирле үзидарә органнарының торак законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

2) халыкка транспорт хезмәтә күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм авыл жирлекләре чикләрендә халыкка транспорт хезмәтә күрсәтүне оештыру;

3) терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук авыл жирлекләре чикләрендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтижеләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнашу;

4) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, авыл жирлекләре территориясендә яшәүче Россия Федерациясә халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) авыл жирлекләре чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм алардан килгән зыяннарны бетерү эшендә катнашу;

6) халыкка китапханә хезмәтә күрсәтүне оештыру, авыл жирлекләре китапханәләренең китапханә фондларын туплау һәм аларның сакланышын тәмин итү;

7) авыл жирлекләре милкендәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклап калу, алардан файдалану һәм аларны популярлаштыру, күрсәтелгән жирлекләр территорияләрендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклау;

8) авыл жирлекләрендә жирле традицион халык сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыру, халык сәнгать һөнәрләрен саклап калуда, торгызуда һәм үстерүдә катнашу;

9) авыл жирлекләрендә яшәүчеләрнең күпләп ял итү өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, моңа гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосуларына иреккә керүне тәмин итү дә керә;

10) авыл жирлекләренең генераль планнарын, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, территорияне планлаштыру буенча жирлекнең генераль планнары нигезендә әзерләнгән документацияне (Россия Федерациясә Шәһәр төзелеш кодексында, башка федераль законнарда каралган очраклардан тыш) раслау, авыл территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын

төзөгөндө, реконструкциялөгөндө объектлар файдалануга тапшыруга рөхсөт бирү жирлекләрне проектлауның жирле нормативларын раслау, жирләрне резервлау һәм тартып алу, шул исәптән муниципаль ихтыяжлар өчен авыл жирлекләре чикләрендә жир кишәрлекләрен сатып алу юлы белән, авыл жирлекләре чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрақларда гамәлгә ашыру, мондый карау барышында ачыкланган хокук бозуларны бетерү турында биналарны, корылмаларны карау һәм тәкъдимнәр бирү юлы белән;

1) территорияль оборона һәм гражданныр оборонасы, авыл жирлекләре халкын һәм территорияләрен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) авыл жирлекләре территорияләрендә һәлакәттән коткару хезмәтләрен һәм (яисә) һәлакәттән коткару формированиеләрен төзү, карап тоту һәм аларның эшчәнлеген оештыру;

3) авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан су объектларында кешеләрнең иминлеген тәмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

4) авыл жирлекләре территорияләрендә жирле әһәмияттәге дөвалау-савыктыру урыннарын һәм курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәмин итү, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территорияләрен файдалану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

5) Россия Федерациясенең су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесенең вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, алардан файдалануны чикләү турында халыкка мәгълүмат житкерү;

б) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

7) жирлекләрнең хезмәт күрсәтә торган административ участокларында эшләү өчен полициянең участок уполномоченныйлары урынын биләүче хезмәткәрләргә бина бирү;

8) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченныйлары вазыйфаларын биләүче хезмәткәрләргә һәм аларның гаиләләре әгъзаларына хезмәткәрләрнең күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларын үтәү чорына торак урыннары бирү;

9) «Коммерциягә карамаган оешмалар турында» Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерциягә карамаган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

10) авыл жирлекләре ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре төзү өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәмин итү, федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеге төзү турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион уздыру;

11) авыл жирлекләре чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын гамәлгә ашыру;

3) 2007 елның 24 июлендәге Федераль закон нигезендә катнашу «Дәүләт күчемсез милек кадастры турында» 221-ФЗ жирлекләр территориясендә комплекслы кадастр эшләрен башкару.

2. Районның жирле үзидарә органнары район составына керүче аерым жирлекләрнең жирле үзидарә органнары белән аларга жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруны

Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә тиешле жирлекләр бюджетларына муниципаль район бюджетыннан бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбеннән тапшыру турында килешүләр төзөргә хокуклы.

7 нче статья. Районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләргә хәл итүгә хокукы

1. Районның жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:
 - 1) муниципаль район музейларын төзү;
 - 2) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;
 - 3) муниципаль район территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләргә хокукларын гамәлгә ашыруга бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
 - 4) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтү һәм муниципаль район территориясендә миллиләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәгә чараларны гамәлгә ашыру;
 - 5) 2008 елның 31 декабренә торышы буенча алар карамагындагы югары белем бирү муниципаль мәгариф оешмаларын гамәлгә куючы функцияләрен гамәлгә ашыру;
 - 6) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;
 - 7) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү;
 - 8) инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оешмалар тарафыннан төзелгән «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәгә №181-ФЗ Федераль закон нигезендә ярдәм күрсәтү;
 - 9) «Кан һәм аның компонентлары донорлыгы турында» 2012 елның 20 июлендәгә №125-ФЗ Федераль законда каралган чараларны гамәлгә ашыру;
 - 10) оешмалар тарафыннан федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда хезмәт күрсәтүләргә сыйфатын бәйсез бәяләүне оештыру өчен шартлар тудыру.
 - 11) авылара территориядә нотариусның торак пунктында булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;
2. Районның жирле үзидарә органнары әлегә статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләргә башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга (№131-ФЗ Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган) әгәр федераль законнарда каралганча, шулай ук башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектлары законнары белән үз компетенцияләреннән төшереп калдырылмаган башка мәсьәләләргә, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан тыш, жирле бюджетлар керемнәре исәбеннән һәм түләүләргә өстәмә нормативлары буенча салым керемнәре керемнәреннән тыш хәл итергә хокуклы.

8 нче статья. Районның жирле әһәмияттәге авыл жирлекләре

территорияләрендә районның жирле үзидарә органнары хәл итә торган башка мәсьәләләр

1) Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирлек чикләрендә халыкны электр, жылылык һәм газ белән тәмин итүне оештыру;

2) аларда машина кую урыннарын (парковка урыннарын) төзүне һәм аларның эшчәнлеген тәмин итүне кертәп, юл хәрәкәте куркынычсызлыгын тәмин итү, жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын муниципаль тикшереп торуну гамәлгә ашыру, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

3) жирлектә яшәүче һәм аз керемле гражданның торак урыннарына мохтаж булган торак биналарын тәмин итү, муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуну оештыру, торак төзелеше өчен шартлар тудыру, муниципаль торак контролен гамәлгә ашыру, шулай ук жирле үзидарә органнарының торак законнары нигезендә башка вәкаләтләрне булдыру;

4) халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

5) террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук жирлек чикләрендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтижеләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнашу;

6) жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм алардан килгән зыяннары бетерү эшендә катнашу;

7) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, жирлек китапханәләренең китапханә фондларын туплау һәм аларның сакланышын тәмин итү;

8) жирлек милкендәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклап калу, алардан файдалану һәм аларны популярлаштыру, жирлек территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) эһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклау;

9) жирле традицион халык сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыру, жирлектә халык сәнгать кәсепләрен (промыслы) саклап калуда, торгызуда һәм үстерүдә катнашу;

10) жирлекнең генераль планнарын, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләрен раслау, жирлекнең генераль планнары нигезендә эзерләнгән территорияне планлаштыру документларын раслау, төзелешкә рөхсәтләр бирү (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очрактардан тыш), жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзегәндә, реконструкцияләгәндә объектлар файдалануга кертүгә рөхсәтләрне раслау, жирлекләрен шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативларын раслау, жирләрен резервлау һәм жирлек чикләрендә муниципаль ихтыяжлар өчен жир кишәрлекләрен тартып алу, жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрактарда, биналарны,

корылмаларны карау һәм аларны карау барышында ачыкланган хокук бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирү очраklarыннан тыш;

11) территорияль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм жирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

12) жирлек территориясендә һәлакәттән коткару хезмәтләрен һәм (яисә) һәлакәттән коткару формированиеләрен төзү, карап тоту һәм аларның эшчәнлеген оештыру;

13) су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

14) жирлек территориясендә жирле эһәмияттәге дөвалау-савыктыру урыннарын һәм курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү, шулай ук жирле эһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территорияләрен файдалану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

15) Россия Федерациясенең су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесенең вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, алардан файдалануны чикләү турында халыкка мәгълүмат житкерү;

16) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

17) жирлекнең административ участогында эшләү өчен бина бирү, участок полициясе уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә;

18) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәрнең күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларын үтәү чорына торак урыны бирү;

19) «Коммерциягә карамаган оешмалар турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы №7-ФЗ Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерциягә карамаган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

20) жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре төзү өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәэмин итү, федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеге төзү турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион уздыру;

21) жирлек чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын гамәлгә ашыру;

22) «Дәүләт күчемсез милек кадастры турында» 2007 елның 24 июлендәге №221-ФЗ Федераль закон нигезендә комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнашу.

9 нче статья. Районның жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү

Районның жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

Районның жирле үзидарә органнары тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен шушы максатларга бүлеп бирелгән матди ресурслар һәм финанс чаралары чикләрендә тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә җаваплы булалар.

Тапшырылган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру дәүләт контроле астында. Районның жирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дәүләт вәкаләтләрне гамәлгә ашыруны тикшереп торы шартлары һәм тәртибе тиешенчә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә. Район Советы үз вәкаләтләрне чикләрендә районның жирле үзидарә органнары карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан аларга тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалану очракларын һәм тәртибен билгеләргә хокуклы.

10 нче статья. Районның муниципаль хезмәттәшлектә катнашуы

Районның муниципалитетара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

11 нче статья. Районның жирле үзидарә органнары белән дәүләт хакимияте органнары арасындагы багланышлар

Районның жирле үзидарә органнары белән дәүләт хакимияте органнары арасындагы багланышлар түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- 1) Районның социаль-икътисадый үсешенә юнәлтелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда район жирле үзидарә органнарының катнашуы;
- 2) районның жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (киләшүләр) төзү;
- 3) даими яисә вакытлыча координация, консультация, киңәш бирү һәм башка эш органнары булдыру;
- 4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Район Советының закон чыгару инициативасы;
- 5) законнарда билгеләнгән үзара хезмәттәшлекнең башка рәвешләре.

12 нче статья. Муниципаль хезмәтне хокукий жайга салу

Райондагы муниципаль хезмәтне хокукий жайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне дә кертеп, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләү, муниципаль хезмәтне үтү шартлары һәм тәртибе «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартындагы №25-ФЗ Федераль закон, «Муниципаль хезмәт турында» 2013 елның 25 июнендәге №50-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы, район Советы тарафыннан расланган Муниципаль хезмәт турында нигезләмә һәм районның муниципаль хокукий актлары белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ТУРЫДАН ТУРЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ТОРМЫШКА АШЫРУДА КАТНАШУЫ ФОРМАЛАРЫ

13 нче статья. Жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның турыдан-туры катнашуы

Гражданнар турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыралар һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә катнашалар:

- 1) жирле референдум;
- 2) Районның чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 3) гражданнарның хокукый ижади инициативасы;
- 4) ачык тыңлаулар;
- 5) гражданнар жыелышы;
- 6) гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 7) гражданнардан сораштыру;
- 8) гражданнарның жирле үзидарә органнарына мөрәжәгатьләре;
- 9) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләр.

14 нче статья. Жирле референдум

1. Жирле референдум турыдан-туры район халкы тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә хәл итү максатларында уздырыла.

2. Жирле референдум «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге №67-ФЗ Федераль законда һәм «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы №23-ТРЗ Татарстан Республикасы Законнда «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге №131-ФЗ Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, районның бөтен территориясендә уздырыла.

3. Жирле референдумда яшәү урыны район чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданнары катнашырга хокуклы. Россия Федерациясенә халыкара шартнамәләре нигезендә һәм законда билгеләнгән тәртиптә район территориясендә даими яшәүче чит ил гражданнары жирле референдумда Россия Федерациясе гражданнары кебек үк катнашалар.

4. Жирле референдумны билгеләү турындагы карар район Советы тарафыннан түбәндәге инициатива буенча кабул ителә:

- 1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданнар;
- 2) уставларында сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда теркәлгән

сайлау берләшмәсенә, башка ижтимагый берләшмәнең;

3) Район Советы һәм Башкарма комитет житәкчесе алар тарафыннан бергә чыгарылган иде.

5. Гражданның, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдумны билгеләү шарты булып әлеге инициативаны хуплап имзалар жыю тора, аларның саны район территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имзадан да ким була алмый.

6. Район Советы һәм Район Башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан чыгарылган референдум уздыру инициативасы район Советы карары һәм башкарма комитет житәкчесе карары белән рәсмиләштерелә. Әлеге инициативаны күрсәтү тәртибе Район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Район Советы район Советына жирле референдум билгеләнә торган документлар кергән көннән алып 30 көн эчендә жирле референдумны билгели.

8. Референдумда тавыш бирүне уздыру датасы, билгеләнгән тавыш бирү көненә 25 көннән дә соңга калмыйча, аны дәүләт хакимияте органнарына яисә жирле үзидарә органнарына билгеләнгән сайлауларда тавыш бирү көне йә башка билгеләнгән референдумда тавыш бирү көне белән бергә урнаштыру максатларында район Советы карары белән соңрак вакытка (әмма 90 көннән артмаска) күчерелергә мөмкин.

9. Референдум билгеләү турындагы, шулай ук әлеге статьяның 8 пункты нигезендә референдумда тавыш бирү көнен күчерү турындагы карар массакүләм мәгълүмат чараларында ул кабул ителгән көннән соң биш көннән дә соңга калмыйча рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.

10. Тавыш бирү йомгалары һәм жирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

11. Жирле референдумда кабул ителгән карар район территориясендә һичшиксез үтәлергә тиеш һәм дәүләт хакимиятенә нинди дә булса органнары, аларның вазыйфай затлары яисә районның жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

12. Районның жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның үтәлешен әлеге Устав билгеләгән вәкаләтләр бүлешү нигезендә тәмин итәләр.

13. Жирле референдум уздыру турындагы карарга, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карарга федераль законнар нигезендә гражданның, жирле үзидарә органнары, прокурор, федераль закон белән вәкаләтләр бирелгән дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

15 нче статья. Чикләргә үзгәртү, районны үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләргә үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның әлеге үзгәрешкә ризалыгын алу, районны үзгәртеп кору максатларында уздырыла.

2. «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми

принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәгә №131-ФЗ Федераль законда билгеләнгән очракларда районның бөтен территориясендә яисә аның территориясенә бер өлешендә чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү уздырыла.

3. Район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү район Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясе гражданны сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәгә №67-ФЗ Федераль законда һәм 2004 елның 24 мартындагы Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә уздырыла. «Жирле референдум турында» 2003 елның 06 октябрдәгә №131-ФЗ Федераль законда каралган үзгәртүләргә исәпкә алып, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» №23-ТРЗ

4. Районның чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда район халкының яртысыннан күбрәгә яисә район сайлау хокукына ия өлешенә катнашса, узган дип санала. Район чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, районны үзгәртеп кору, күрсәтелгән үзгәреш өчен район халкының тавыш бирүдә катнашкан яртысыннан күбрәгә яисә район өлеше тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Чикләрен үзгәртү, районны үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү йомгалары һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга (халыкка житкереләргә) тиеш.

16 нче статья. Гражданның хокукый инициативасы

1. Район халкы әлегә Устав һәм район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокук ижат инициативасы белән чыгарга хокуклы.

2. Хокукый ижат инициативасы белән сайлау хокукына ия гражданны төркеме сайлау хокукына ия булган район халкы санының 3 процентыннан артмаган санда чыгыш ясарга мөмкин.

3. Хокук ижади инициативаны гамәлгә ашыру максатларында район халкы түбәндәгеләргә хокуклы:

- гражданның яшәү (эшләү) урыны буенча жыелышларын һәм хокук ижат инициативасын тикшерү һәм күрсәтү буенча башка күмәк чараларны оештырырга һәм уздырырга;

- хокук ижат инициативасын күрсәтүгә хуплап имзалар жыю буенча инициатив төркемнәр төзәргә;

- район халкының имзаларын жыярга һәм хокук инициативасын канунга каршы килмәгән ысуллар белән күрсәтүгә хуплап агитация алып барырга.

4. Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыруда район халкына ярдәм күрсәтергә тиеш.

5. Гражданның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты район Советы тарафыннан аның ачык сессиясендә, район башлыгы яисә район башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан әлегә Устав билгеләгән компетенцияләргә туры китереп, аны керткән көннән алып өч ай эчендә һичшиксез каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектын карау процедурасы тиешенчә Совет регламенты белән билгеләнә. Район башлыгының, район Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән таныштырды.

17 нче статья. Ачык тыңлаулар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектлары турында фикер алышу өчен район Советы, район башлыгы катнашында ачык тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Халык алдында тыңлаулар район Советы яки Районның башлыгы инициативасы буенча уздырыла. Район халкы яки район Советы инициативасы белән үткәрелә торган гавами тыңлаулар район Советы тарафыннан билгеләнә, ә район башлыгы инициативасы белән билгеләнә.

3. Халык тыңлауларына чыгарылырга тиеш:

1) район уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, Уставка үзгәрешләр бары тик жирле әһәмияттәге мәсьәләләр Уставында беркетелә торган мәсьәләләргә һәм аларны хәл итү буенча вәкаләтләргә Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга туры китерү максатларында гына кертелә торган очраклардан тыш;

2) район бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) муниципаль берәмлекне үстерү планнары һәм программалары проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектлары, территорияләргә планлаштыру проектлары һәм территорияләргә ыланган проектлары, моңа Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очраklar, территорияләргә төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, шулай ук жир кишәрлекләргә һәм капитал төзелеш объектларынан файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төрләргә рөхсәтләр бирү мәсьәләләре, рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларынан тайпылу, капитал төзелеш объектларының реконструкцияләү мәсьәләләре, жирдән файдалану һәм төзелеш объектларының расланган кагыйдәләре булмаганда жир кишәрлекләргә һәм капитал төзелеш объектларынан файдалануның башка төрләргә үзгәртү мәсьәләләре;

4) муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре, моңа «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында» 2003 елның 06 октябрендәге №131-ФЗ Федераль законның 13 статьясы нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән яисә гражданнар жыйнагында белдерелгән муниципаль берәмлек халкының ризалыгын алу таләп ителгән очраklar керми.

4. Ачык тыңлаулар уздыру турында карар, әгәр законда башкасы каралмаган булса, тиешле орган яисә районның вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Аларны үткәрү вакытын һәм урынын күрсәтеп, гавами тыңлаулар уздыру турында карар һәм тиешле муниципаль проект

ачык тыңлауларга чыгарыла торган норматив хокукый акт гавами тыңлаулар үткөрү көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса.

6. Ачык тыңлаулар уздыру турында карар басылып чыккан көннән алып, аларны уздыру көненә кадәр район башлыгы халык тыңлауларына чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр жибәрергә хокуклы, шул исәптән муниципаль норматив хокукый актның гавами тыңлауларына чыгарылучы проектка төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жибәрергә хокуклы. Район башлыгы килгән тәкъдимнәрне һәм кисәтүләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр ачык тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Халык тыңлаулары, гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Халык тыңлаулары белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар чакыруы белән уздырыла. Ачык тыңлауларда районның теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Ачык тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча жирле үзидарә органнары һәм районның вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә муниципаль норматив хокукый акт проектын ачык тыңлауларга чыгару кертелгән.

9. Кабул ителгән карарларны дәлилләп нигезләүне дә кертәп, ачык тыңлаулар нәтижәләре басма массакуләм мәгълүмат чараларында басылып чыгарга (халыкка житкерелергә), яисә Минзәлә муниципаль районының рәсми сайтында - <http://menzelinsk.tatarstan.ru>, <http://menzelinsk.tatarstan.r> Минзәлә муниципаль районының авыл жирлекләрендә, Минзәлә муниципаль районының китапханә системасы учреждениеләрендә, ачык тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча урнаштыру юлы белән халыкка житкерелергә тиеш.

10. Ачык тыңлауларны оештыру һәм үткөрү тәртибе Район Советы раслаган гавами тыңлаулар турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

11. Әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар кулланыла, әгәр гамәлдә законнарда башка сроклар билгеләнмәгән, ачык тыңлаулар өчен каралган.

18 нче статья. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, халыкка жирле үзидарә органнары һәм район жирле үзидарәсенә вазыйфай затлары эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү өчен район территориясендә гражданнар жыелышлары үткөрелергә мөмкин.

2. Гражданнар жыелышы халык инициативасы, Район Советы, Район башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткөрелә.

3. Район Советы яки район башлыгы инициативасы белән уздырыла торган гражданнар жыелышы район Советы яки район башлыгы тарафыннан тиешенчә билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткөрелә торган гражданнар жыелышы

Территориаль ижтимагый үзидарэ органнарының, гражданның тиешле территориядэ яшәүче һәм жыелышта катнашырга хокукы булган кешеләр төркеменә язма тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан билгеләнә.

Гражданның жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карауга чыгарыла торган мәсьәләләр исемлегә, жыелышны уздыру вакыты һәм урыны күрсәтелгә тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә әгәр жыелышны үткәрү инициативасы белән гражданның төркеме мөрәжәгать итсә - әлегә гражданның, аларның һәркайсының фамилиясен, исемн, атасының исемн, туган көнн, яшәү урыны адресын күрсәтеп мөрәжәгать итә.

Район Советы якындагы сессиядә гражданның жыелышын үткәрү турында тәкъдим кертте.

Район советы гражданның жыелышын үткәрүдән аның мәгънәсезлегә мотивлары буенча баш тартырга хокуклы түгел.

5. Гражданның жыелышын уздыру вакыты һәм алар турында фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр, шушы массакуләм мәгълүмат чарасын кулланып, жыелыш үткәрелгәнгә кадәр жиде көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә, почта хәбәрләре, квартал саен була торган әйләнешләр, игълан итү һәм башка мөмкин булган чаралар кулланыла. Гражданның жыелышын әзерләүне һәм уздыруны Районның башкарма комитеты тәмин итә.

6. Жыелышлар эшендә әлегә территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданның катнашырга хокуклы. Жыелышта катнашырга хокукы булган гражданның гомуми саны муниципаль сайлаулар уздырганда файдаланыла торган Россия Федерациясә чикләрендә булу урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясә гражданның теркәүне исәпкә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Жыелышта катнашырга хокукы булган гражданның санының кимендә өчтән бере катнашса, гражданның жыелышы тулы хокуклы дип санала.

Жыелыш карарлары жыелышта катнашкан гражданның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

7. Гражданның жыелышы районның жирле үзидарэ органнарына һәм жирле үзидарәнәң вазыйфай затларына мөрәжәгатьләр кабул итәргә, шулай ук гражданның жыелышын төзәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин районның жирле үзидарэ органнары һәм жирле үзидарәнәң вазыйфай затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә.

8. Гражданның жыелышы кабул иткән мөрәжәгатьләр үз компетенцияләренә мөрәжәгатьләрдәгә мәсьәләләрне хәл итү кертелгән жирле үзидарэ органнары һәм район жирле үзидарәсенәң вазыйфай затлары тарафыннан язма жавап жибәреләп һичшиксез каралырга тиеш.

9. Гражданның жыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе, шулай ук гражданның жыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлегә Устав һәм Район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

10. Гражданның жыелышы йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелгә) тиеш.

19 нче статья. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм район халкының фикерен ачыклау зарурлыгы очрагында уздырыла. Район территориясендә яшәүче кешеләр арасынан гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышын чакыру кыенлашкан очрактарда уздырыла.

2. Гражданнар конференциясен (делегатлар жыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе район Советының әлеге Уставы һәм (яисә) норматив хокукый акты белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, район Советы, Район башлыгы инициативасы белән уздырыла. Район Советы яки район башлыгы инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе район Советы яки район башлыгы тарафыннан тиешенчә билгеләнә. Халык инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) Район Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Әгәр анда сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) хокукы дип санала. Конференция карарлары (делегатлар жыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яшкә житкән тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән берен тәшкил итүче гражданнар жыелышларында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокукы дип санала.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) нәтижеләре рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

20 нче статья. Гражданнардан сорау

1. Гражданнардан сорау бөтен территориядә яисә район территориясенә бер өлешендә, жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дөүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә, халык фикерен ачыклау һәм аны исәпкә алу өчен үткәрелә.

Сораштыру нәтижеләре киңәш характерында.

2. Гражданнардан сораштыруда сайлау хокукына ия район халкы катнашырга хокукы.

3. Гражданнардан сорау түбәндәге инициатива белән үткәрелә:

1) Район Советы яки Район Башлыгы жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары - республика һәм регионара әһәмияттәге объектлар өчен Район жирләренең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен.

4. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү һәм үткәрү тәртибе район

Советының норматив хокукый акты, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 28.07.2004 № 45-ЗРТ Татарстан Республикасы Законаы белән билгеләнә.

5. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы карар Район Советы тарафыннан кабул ителә. Район Советының гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы карарында түбәндәгеләр билгеләнә:

- 1) сораштыру уздыру датасы һәм сроклары;
- 2) сораштыру үткәргәндә тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) сорауны (сорауларны) формулировкалау;
- 3) сораштыру үткәрү методикасы;
- 4) сораштыру кәгазенәң формасы;
- 5) сораштыруда катнашучы район халкының минималь саны.

6. Район халкы гражданнардан сораштыру үткәрү турында аны үткәрү алдыннан кимендә 10 көн кала хәбәр итә.

7. Гражданнардан сорашып белешү эзерләүгә һәм уздыруга бәйле чараларны финанслау түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

- 1) районның жирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда - район бюджеты акчалары исәбеннән;
- 2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы белән сораштыру уздырганда - Татарстан Республикасы бюджеты чаралары исәбеннән.

8. Сораштыру нәтижәләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә басылып чыгарга (халыкка житкереләргә) тиеш. Сораштыру нәтижәләре белән районның теләсә кайсы кешесе танышырга хокуклы. Сораштыру нәтижәләре район жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә исәпкә алынырга тиеш.

21 нче статья. Гражданнарның жирле үзидарә органнарына мөрәжәгатъләре

1. Гражданнарның мөрәжәгатъләре «Россия Федерациясе гражданнары мөрәжәгатъләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 02 маендагы №59-ФЗ Федераль закон һәм «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәжәгатъләре турында» 2003 елның 12 маендагы №16-ТРЗ Татарстан Республикасы Законаы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

2. Гражданнарның мөрәжәгатъләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен жирле үзидарәнең вазыйфай затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә жаваплы булалар.

22 нче статья. Район халкы тарафыннан жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруның һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. Әлеге Уставта каралган рәвешләр белән беррәттән халык жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруның һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуының федераль закон нигезендә гражданнар Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә жирле үзидарәне гамәлгә

ашыруда катнашырга хокуклы.

2. Район халкы тарафыннан жирле эшне турыдан-туры тормышка ашыру катнашу халык үзидарэлэр законлылык, ихтыярый булу принципларына нигезләнә.

Районның жирле үзидарэ органнары һәм жирле үзидарэнең вазыйфаи затлары халыкка жирле үзидарэне турыдан-туры гамәлгә ашыруда ярдәм итергә тиеш катнашу халык

III бүлек. РАЙОН СОВЕТЫ

23 нче статья. Район советы - районның жирле үзидарэ вәкаләтле органы

1. Район советы район жирле үзидарэсенең даими эшләүче сайланулы коллегияль органы булып тора.

2. Район Советының рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Минзәлә район Советы».

3. Район Советының вәкаләтләр чоры - 5 ел.

4. Район советы район халкына хисап тотта.

5. Район советының мөһере, район гербы төшерелгән бланклары һәм үз исеме бар.

6. Район Советы эшчәнлеген тәмин итүгә чыгымнар Район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

7. Район советы юридик зат хокукларына ия.

24 нче статья. Район Советы составы

1. Район Советы _____ депутатлар.

2. Район Советы аның составына район Советының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән ике депутатны сайлаганда хокуклы була.

25 нче статья. Район Советы депутатларын сайлау тәртибе

1. Район Советы составына Район составына керүче жирлекләр башлыклары һәм әлегә жирлекләрнең вәкиллеке органнары депутатлары, жирлек халкы санына бәйсез рәвештә, һәр жирлектән бер вәкил күләмендә вәкиллеке нормасы нигезендә жирлекләрнең вәкиллеке органнары тарафыннан үз составыннан сайланган депутатлар керә.

2. Жирлекнең вәкиллеке органы депутатлары арасыннан сайлана торган район Советы депутаты яңа чакырылыш тиешле жирлекнең вәкиллеке органының тулы хокуклы составында беренче сессиянең беренче аеннан да соңга калмыйча, шул исәптән әлегә чакырылыш органы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, сайланырга тиеш.

3. Район Советы депутаты жирлекнең вәкиллеке органы депутатлары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән күрсәтелә һәм күрсәтелгән орган

карары белән рәсмиләштерелә.

4. Жирлек башлыгын сайлау һәм жирлекнең вәкиллекле органы депутатын район Советы депутаты итеп сайлау турындагы карар өч көн эчендә район Советына жиберелә.

26 нче статья. Район Советы депутаты статусы

1. Район Советы депутаты вәкаләтләре жирлек башлыгы яисә район Советы депутаты итеп жирлекнең вәкиллекле органы депутатлары арасыннан сайланган көннән башлана һәм район Советы эшли башлаган көннән туктатыла.

2. Район Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнгән очраклардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәгән килеш бергә алып бара.

3. Район Советы депутаты «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрдәге №273-ФЗ Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләргә һәм тыюларны үтәргә тиеш.

4. Район Советы депутатына кануннар, әлеге Устав, район Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

5. Район Советы депутаты Район Советы тарафыннан раслана торган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар депутатның түбәндәге йөкләмәләрен үтәргә тиеш:

1) шәхсэн яисә аның якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләргә хәл иткәндә, депутат статусын жирле үзидарәнең башка органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданны эшчәнлегенә йогынты ясамау;

2) депутат бурычларын объектив башкаруда шик тудырырлык үз-үзенә тотыштан тыелырга, шулай ук аның абруена яисә район Советы абруена зыян китерергә сәләтле конфликтлы хәлләрдән качарга;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы булганда - шәхси кызыксыну депутат бурычларын объектив үтәүгә йогынты ясый яисә йогынты ясый ала торган вәзгыять, - бу хакта Район Советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге конфликтны булдырмауга яисә жайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәргә;

4) Район Советында билгеләнгән ачык чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә бәйлә булмаган максатларда конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйлә рәвештә аңа мәгълүм булган белешмәләргә фаш итмәскә һәм файдаланмаска;

6) депутат бурычларын үтәүгә бәйлә рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләүләр (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссуда, хезмәт күрсәтүләр, күнел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) алынмаска.

6. Район Советы депутаты, гамәлгә ашыручы үз вәкаләтләрен даими нигездә, хокуклы түгел:

1) эшқуарлык эшчәнлегә белән шәхсэн яисә ышанычлы затлар аша шөгыльләнәргә, шулай ук хужалык итүче субъект (торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларыннан, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларыннан, күчәмсез милек милекчеләре ширкәтеннән һәм билгеләнгән

тәртиптә теркәлгән профсоюздан тыш) белән идарә итүдә катнашырга, әгәр федераль законнарда яисә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә муниципаль хокукый актта билгеләнгән тәртиптә башкасы каралмаган булса, аңа әлеге оешма белән идарә итүдә катнашу йөкләнмәгән булса;

2) башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә, мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш. Шул ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка ижат эшчәнлегенә бары тик чит дәүләтләр акчалары исәбеннән генә финанслана алмый.

Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар;

3) Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлар яисә күзәтү советлары, коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

6.1. Депутат «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге №273-ФЗ Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләргә һәм тыюларны үтәргә һәм бурычларны үтәргә тиеш.

7. Район Советы депутаты вәкаләтләргә түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;
2) үз теләгә белән отставкалар;
3) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылу;
4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә үлгән дип игълан ителсә;

5) аңа карата судның гаепләү карары закон көченә керүе;
6) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;

7) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил гражданы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы чит дәүләт органнарына сайланырга, аларга чит дәүләт гражданлыгы алырга яки яшәүгә рөхсәт яисә Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булып тормаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документ яисә башка документ алырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы;

8) сайлаучылар тарафыннан район составына керүче жирлекнең тиешле вәкиллеке органы депутаты буларак чакыртып алу;

9) Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату йә аның вәкаләтләрен жирлек башлыгы яисә жирлекнең тиешле вәкиллеке органы депутаты буларак вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакырылу яки аны алыштыручы альтернатив граждан

хезмәтенә жибәрү;

11) федераль законнарда билгеләнгән башка очрақларда.

8. Даими нигездә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы депутат вәкаләтләре үтәлмәгән очрақта вакытыннан алда туктатыла «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрэндәге №131-ФЗ Федераль законда билгеләнгән чикләүләр.

9. Район Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очрақта, тиешле жирлекнең вәкиллеке органы депутатлары арасыннан күрсәтелгән орган бер ай эчендә Район Советы составына башка депутатны сайларга тиеш.

27 нче статья. Район Советы депутаты белән Районның үзара мөнәсәбәте

1. Район Советы депутаты район халкы, предприятие, оешма, дәүләт органнары һәм район территориясендә урнашкан башка органнар белән элемтәдә тора.

2. Район Советы депутаты жирлектә яшәүчеләр алдында хисап тотта, аның вәкиле булып тора, үз эше турында район Советы эше хакында даими мәгълүмат биреп тора, шулай ук халыкны кабул итә.

3. Район Советы депутаты район халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, аларда булган мәсьәләләрне дәрәс һәм вакытында хәл итергә тиеш.

28 нче статья. Яңа сайланган Район Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш Район Советы беренче сессиягә район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланган көннән соң 30 көннән дә соңга калмыйча жыела. Район башлыгы, үзе югында район башлыгы урынбасары Районның беренче утырышын чакыра һәм әзерли.

2. Район башлыгын сайлаганчы, район Советының беренче сессиясен районның яше буенча иң өлкән депутаты ача һәм алып бара.

29 нче статья. Район Советы петициясе

Район Советы компетенциясендә:

1) район Уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, муниципаль хокукый актлар чыгару;

2) Минзәлә муниципаль районының рәсми символларын билгеләү;

3) бюджет проектын карау, район бюджетын һәм аның үтәләше турында хисап раслау, аның үтәләшен тикшереп тору;

4) салымнар һәм жыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча ташламалар бирү;

1) районның үсеш планнарын һәм программаларын кабул итү, аларның үтәләше турында хисапларны раслау;

2) жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, жирле үзидарәнең сайланулы органнары эгъзаларына, муниципаль берәмлекләрнең вәкиллеке органнары депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру;

3) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау;

4) чикләргә үзгәртү, районны үзгәртү турындагы инициативаны күрсәтү;

5) жирле референдумны билгеләү;

6) район башлыгын сайлау;

7) район башлыгы урынбасарын сайлау;

8) район башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү, аның отставкасын кабул итү;

9) Район Башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренә иң чик санын билгеләү;

10) Башкарма комитет җитәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс үткәрү тәртибен билгеләү, конкурс комиссиясе эгъзаларын билгеләү;

11) Контроль-хисап палатасы турындагы нигезләмәне, Финанс-бюджет палатасы турындагы нигезләмәне һәм мөлкәти һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы турындагы нигезләмәне раслау;

12) районның сайлау комиссиясе эгъзаларын билгеләү;

13) чикләргә үзгәртү, районны үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;

14) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

15) районның муниципаль милкендәге мөлкәткә идарә итү һәм аның белән эш итү тәртибен, шул исәптән федераль законнар нигезендә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; читләштерү район Советы тарафыннан килештереп яисә расланганнан соң башкарыла торган муниципаль мөлкәт төрләре исемлеген билгеләү;

16) федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп оештыру һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифлар билгеләү тәртибен һәм муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләргә билгеләү;

17) районның муниципаль хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

18) районның жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягынан тәмин итү тәртибен билгеләү;

5) жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү вәкаләтләрен үтәвен тикшереп торыу;

б) районны территориаль планлаштыру документларын раслау, башка шәһәр төзелеше документларында туры килү

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында;

7) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның жирле резервларын булдыру һәм алардан файдалану тәртибен билгеләү;

8) жирлекләрнең бюджет тәмин ителеше дәрәжәсен тигезләү өчен район бюджетыннан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

9) үз массакуләм мәгълүмат чараларын гамәлгә ашыру;

10) Район Уставы һәм Район Советы карарлары аңлатмасы;

11) Район Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре бунча башка карарлар кабул итү;

12) район Советы аппараты турындагы нигезләмәне раслау;

13) Район башлыгын отставкага чыгару турында карар кабул итү;

14) районның контроль-хисап палатасы рәисен һәм әгъзаларын (аудиторларны) билгеләнгән тәртиптә билгеләп кую;

15) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль районнарның вәкилләк органнарын алып баруга кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлегә Устав тарафыннан район Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Район Советы район башлыгының, башкарма комитет житәкчесенә эшчәнлекләре нәтижеләре, башкарма комитет һәм район башлыгының ведомство буйсынуындагы башка жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә турында, шул исәптән район Советы куйган мәсьәләләргә хәл итү турындагы еллык отчетларын тыңлый.

30 нче статья. Район Советының эш тәртибе

1. Район Советының эш тәртибе әлегә Устав һәм Район Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Район Советы эшенә төп формасы аның район Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә торган утырышлары.

3. Район Советы утырышы, әгәр анда район Советының сайланган депутатлары санының кимендә 50 проценты катнашса, тулы хокуклы.

4. Районның чираттагы утырышлары кирәк саен үткәрелә, әмма кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар район башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер чакырыла.

5. Совет утырышлары район башлыгы тарафыннан чакырыла. Район Советы депутатлары һәм чакырылган кунаклар көн тәртибе, урыны һәм көн тәртибе турында хәбәр итә чираттагы утырыш биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырыш - аны үткәргә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча.

6. Район Советының һәр утырышында беркетмә алып барыла. Беркетмәгә сессияне уздыру датасы, урыны һәм вакыты турындагы белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр санап үтелә һәм, тавыш бирү йомгакларын күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар теркәлә. Беркетмәгә кул куйганнан соң район башлыгы белән районның һәр кешесе таныша ала.

7. Район Советы утырышында һәр депутат бер тавышка ия. Район Советы депутаты шәхсән үзе тавыш бирү хокукын гамәлгә ашыра. Район Советы

утырышында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемдә) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очрақлары әлеге Устав, район Советы регламенты белән билгеләнә.

31 нче статья. Район Советы эшчәнлеген оештыру

1. Район Советы эшчәнлеген район башлыгы оештыра.
2. Район Советы регламенты нигезендә, район Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләргә алдан карау һәм эзерләү өчен, депутатлар арасынан, район башлыгынан һәм аның урынбасарларынан тыш, район Советы эшчәнлегенә төп юнәлешләргә буенча даими комиссияләр төзелә, шулай ук вакытлы комиссияләр төзелергә мөмкин.
3. Муниципаль программаларны, район Советы карарлары проектларын эзерләү, район Советы карамагындагы мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу өчен Район Советы каршында депутатлар, район башкарма комитеты, ижтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм район халкы составында эшлекле, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәргә төзелергә мөмкин.
4. Район Советы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка яктан тәэмин итүне район Советы аппараты башкара.

32 нче статья. Район Советының контроль функцияләрен гамәлгә ашыру

1. Район Советы Район территориясендә әлеге Устав нигезләмәләренә үтәлешен, район бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлардан, Районны үстерү программаларын, район башкарма комитеты һәм аның житәкчесе эшчәнлеген тикшереп тора.
2. Районның жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары закон, әлеге Устав һәм район Советы, район башлыгы карары белән депутатларны бозу фактлары ачыкланган очракта, депутатлар арасынан түбәндәгеләр булырга мөмкин күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен вакытлы контроль комиссияләргә төзелергә.
3. Район Советы, Район башлыгы карары нигезендә район бюджеты акчаларынан максатчан файдалануга, муниципаль мөлкәттән файдалануның нәтижәлелегенә, шулай ук район башкарма комитетының финанс-хужалык эшчәнлегенә башка мәсьәләләргә тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Тикшерүләр (ревизияләр) үткәрүгә билгеләнгән тәртиптә бәйсез аудиторлар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләргә жәлеп ителергә мөмкин.
4. Районның Башкарма комитеты, аның житәкчесе, предприятиеләре, учреждениеләре, оешмалары, вазыйфаи затлары, әгәр закон белән башкасы билгеләнмәгән булса, район Советы, аның контроль комиссияләргә депутаты Район Советы мөрәжәгатә буенча район Советы карамагындагы мәсьәләләр буенча соратып алына торган мәгълүмат бирергә, ә кануннарны, муниципаль норматив хокукый актларны бозган очракта, хокук бозуларны бетерү һәм гаепле

затларны жаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Район Советы, контроль функцияләрен башкарганда, район башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкару эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

33 нче статья. Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район Советы вәкаләтләре түбәндәге очрактарда вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

- 1) Район Советы үз-үзен таркату турында карар кабул итте;
- 2) Район Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә кәргән очракта, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен бирүләренә бәйле рәвештә;
- 3) муниципаль берәмлек районы үзгәртелгән очракта, Федераль законның 13 статьясындагы 4, 6 өлешләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган законның 06.10.2003 № 131-ФЗ «Жирле үзидарәнең гомуми принциплары турында» үзидарәне, шулай ук муниципаль район бетерелгән очракта.
- 4) район чикләрен үзгәртү нәтижәсендә сайлаучылар саны 25 процентка арткан очракта;
- 5) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль норматив хокукый акты бастырып чыгару срогы бозылган очракта.

2. Район Советы вәкаләтләренәң вакытыннан алда туктатылуы аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Район Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлекләренәң вәкиллеке органнары бер ай дәвамында Район Советы составына башка депутатларны сайларга тиеш.

34 нче статья. Район Советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тәртибе

1. Район Советының үз-үзен таркату турындагы карарны район башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән район Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә яртысы күләмендә кабул итергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителә алмый:

- 1) Район Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;
- 2) район бюджетын кабул итү һәм аның үтәләше турында хисап раслау чорында;
- 3) район башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, яңа район башлыгын сайлаганчы.

3. Районның үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен тарату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа рөхсәтнең сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар да өстәлгә мөмкин.

4. Район Советы карары белән депутатлар арасынан үз-үзен тарату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен комиссия төзелә. Район Советы яки район башлыгы карары буенча район Советының үз-үзен тарату мәсьәләсе халык

алдында тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Район Советының үз-үзен таркату мәсьәләсен карау район Советы депутатларының һәм район кешеләренә үз-үзләрен тарату инициативасын һәрьяклап һәм объектив рәвештә тикшерү мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турындагы карар үз-үзен тарату турындагы инициативаны чыгарган көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Район Советының үз-үзен таркату турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яшерен тавыш бирү юлы белән өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Советның үз-үзен таркату турындагы тәкъдиме кабат кире кагылган очракта, үз-үзен тарату турындагы тәкъдим үз-үзен тарату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да иртәрәк чыгарылмаса мөмкин.

IV нче бүлек. РАЙОН БАШЛЫГЫ

35 нче статья. Район башлыгы - районның иң югары вазыйфаи заты

1. Район башлыгы районның иң югары вазыйфаи заты.
2. Район башлыгы Район Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе вәкаләтләрен башкара.
3. Район башлыгы вазифасының рәсми атамасы - «Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы башлыгы».

36 нчы статья. Район башлыгын сайлау тәртибе

1. Район башлыгы район Советы депутатлары арасынан яңа сайланган муниципаль район Советының беренче сессиясендә яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана, әгәр район Советы тавыш бирүнең башка тәртибен район Советы вәкаләтләре срогына алмаса.

Район башлыгын сайлау район Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасынан, шул исәптән район халкының, ижтимагый берләшмәләренең тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Район Советы депутаты Район Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәгә сайланса, район башлыгы булып санала.

3. Район башлыгы сайланганнан соң түбәндәге антны китерә:

«Минзәлә муниципаль районы Башлыгының миңа йөкләнгән югары вазыйфаларын башкарганда Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, Минзәлә муниципаль районы Уставын үтәргә, Минзәлә муниципаль районы халкының иминлеген тәмин итү, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен бөтен көчне һәм белемнәре беркетергә ант итәм.»

37 нче статья. Район башлыгы статусы

1. Район башлыгы даими нигездә эшли.
2. Район башлыгы үз эшчәнлегендә район халкына федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә контрольлек итә һәм хисап тотта.

3. Район башлыгы елга бер тапкыр Район Советы каршында үз эшчәнлеге турында хисап тотта.

4. Район башлыгы «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрена №273-ФЗ Федераль закон, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрена №131-ФЗ Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләргә һәм тыюларны үтәргә тиеш.

5. Район башлыгы гражданлык яки жинаять эше буенча яки административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллек очракларыннан тыш) сыйфатында катнаша алмый.

Район башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре элге Устав белән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

38 нче статья. Район башлыгының вәкаләтләре

Район башлыгы:

1) районны башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә, ышанычнамәсез район исемненнән эш итә;

2) Район Советы эшен оештыра, Район Советы сессиясен чакыра һәм аларда рәислек итә;

3) элге Устав белән билгеләнгән тәртиптә Район Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка житкерә;

4) үз вәкаләтләре чикләрендә Район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

5) Район Башкарма комитеты житәкчесе белән контракт төзи;

6) Район Советы эшендә жәмәгәтчелек фикерен ачуны һәм исәпкә алуны тәэмин итү чараларын күрә;

7) гражданнырны кабул итүне, аларның мөрәжәгәтләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

8) Район Советы сессияләре беркетмәләренә кул куя;

9) Район Советы аппараты эше белән житәкчелек итә;

10) Район Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;

11) Район Советының эшчәнлеген тәэмин итүгә һәм аның бюджетында каралган чыгымнар буенча күрсәтмә бирүче булып тора;

12) закон һәм элге Устав нигезендә гражданнырның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча Район Советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

13) Район жирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территорияль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасының район территориясендә гамәлдә булган дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлеген тәэмин итә;

14) Район исемненнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр,

Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек итү һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр төзи;

15) районның муниципаль хезмәткәрләренең һәм жирле үзидарә органнары хезмәткәрләренең хезмәт өчен түләү күләмнәрен һәм шартларын билгели;

16) жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү буенча жирле үзидарә органнары тарафыннан вәкаләтләргә гамәлгә ашыруны тәмин итә;

17) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль башлыklar карамагына кертелгән башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыра Районнар, шулай ук әлеге Устав, район Советы карарлары белән район башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

39 нчы статья. Район башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район башлыгының вәкаләтләре түбәндәге очракта вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән отставкалар;
- 3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге №131-ФЗ Федераль законның 741 статьясы нигезендә отставкага чыгару;
- 4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге №131-ФЗ Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;
- 5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылу;
- 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә үлгән дип игълан ителсә;
- 7) аңа карата судның гаепләү карары закон көченә керүе;
- 8) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;
- 9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил гражданы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы чит дәүләт органнарына сайланьрга, аларга чит дәүләт гражданлыгы алырга яки яшәүгә рөхсәт яисә Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булып тормаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документ яисә башка документ алырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы жирле үзидарә органнарына сайланьрга хокукы;
- 10) сайлаучылар тарафыннан жирлекнең тиешле вәкиллеке органы депутаты буларак чакыртып алу;
- 11) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге №131-ФЗ Федераль законның 13 статьясындагы 4, 6 өлешләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган

Районны үзгәртеп кору, шулай ук Районны бетерү очрагында;

12) район чикләре үзгәрүгә бәйле рәвештә муниципаль берәмлек сайлаучыларының санын 25 проценттан артыкка арттыру;

13) сәламәтлеге торышы буенча суд тәртибендә район башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга сәләтсез булуында билгеләнгән;

14) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый акты бастырып чыгару срогы бозылу;

15) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге №131-ФЗ Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә үтәмәү.

2. Район башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, әлегә статьяның 1 өлешендәге 1 - 10, 13-15 пунктларында күрсәтелгән нигезләрдә Районның яңа башлыгын сайлау район Советының яқындагы утырышында гамәлгә ашырыла.

3. Район башлыгының вәкаләтләре район Советы вәкаләтләре срогы тәмамланганчы 6 айдан да кимрәк вакыт кала туктатылса, Район Советы карары белән яңа район башлыгын сайлау үткәрелмәскә мөмкин.

40 нче статья. Район башлыгы урынбасары

1. Район башлыгы тәкъдиме белән район Советы депутатлары арасынан район башлыгы урынбасары сайлана.

2. Район Советы депутаты Район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы сайланса, район башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Район башлыгы урынбасары район Советы регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә вазыйфаларны үти, район башлыгы йөкләмәләрен үти, вакытлыча (авыруга яисә отпускка бәйле) булмаган яисә үз бурычларын үтәү мөмкин булмаган очракта яисә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату очрагында район башлыгы вазыйфаларын башкара.

4. Район башлыгы район Советына азат ителү нигезендә бер урынбасарны сайларга тәкъдим итәргә хокуклы.

5. Район башлыгы урынбасары вәкаләтләре әлегә Уставның 26 статьясында каралган нигезләрдә вакытыннан алда туктатыла.

6. Район башлыгы урынбасары үз вазыйфасыннан район Советы инициативасы белән яки депутатлар төркеме таләбе буенча район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере санында теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Район башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Район башлыгы урынбасары вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре әлегә Устав тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

V бүлек. РАЙОН БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

41 нче статья. Районның башкарма комитеты - районның жирле үзидарә башкарма-күрсәтмә органы

1. Районның башкарма комитеты район жирле үзидарәсенә башкарма-күрсәтмә органы булып тора.

2. Район Башкарма комитетының рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы Башкарма комитеты», кыскартылган исеме - «Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы Башкарма комитеты».

3. Районның Башкарма комитеты Район Советы, Район башлыгы һәм район халкы алдында хисап тотта.

4. Районның Башкарма комитетына гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өчен тапшырылган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен район гербы төшерелгән мөһер, бланклар һәм үз исеме, шулай ук Россия Федерациясе гербы төшерелгән түгәрәк мөһер бар.

5. Район Башкарма комитеты эшчәнлеген тәмин итүгә чыгымнар Район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

42 нче статья. Районның Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы Башкарма комитет житәкчесе тәкъдиме буенча Район Советы тарафыннан раслана.

2. Район Башкарма комитеты структурасына Башкарма комитет житәкчесе, аның урынбасарлары, тармак (функциональ) һәм башкарма комитетның территориаль органнары керә. Башкарма комитетның Район Башкарма комитеты аппаратына кермәгән структур бүлекчәләре мөстәкыйль юридик затлар була ала.

3. Район Башкарма комитетының структур бүлекчәләре Район Советы раслаган нигезләмәләр нигезендә эшли.

4. Район Башкарма комитеты эшчәнлегендә ярдәм күрсәтү, жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне хәл итү буенча килешенгән карар кабул итү өчен Районның башкарма комитеты карары белән башкарма комитет житәкчесе карары белән координацион, эксперт һәм башка киңәшү органнары төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән органнар Район Башкарма комитеты структурасына керми. Аларда эш ижтимагый башлангычларда тормышка ашырыла.

43 нче статья. Башкарма комитет вәкаләтләре

Районның Башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- район бюджеты проектын (бюджет проектын һәм уртача сроклы финанс планын) төзүне тәмин итә;

- кирәкле документлар һәм материаллар белән район бюджеты проектын

(бюджет проекты һәм урта сроклы финанс планы) район Советы раславына кертә;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә бюджетара трансфертларны бүлү методикасын һәм (яисә) бирү тәртибен эшли һәм раслый;
- район бюджетының үтәлешен тээмин итә һәм бюджет хисабы төзи, район Советы раславына район бюджетының үтәлеше турында хисап тапшыра;
- муниципаль бурыч белән идарә итүне тээмин итә;
- районның комплекслы социаль-икътисадый үсеше планнары һәм программалары проектларын эшләүне тээмин итә;
- район бюджетының үтәлешен, районның комплекслы социаль-икътисадый үсеш планнарының һәм программаларының үтәлешен оештыра;
- районның комплекслы социаль-икътисадый үсеш планнарын һәм программаларын үтәү турында хисаплар эзерләүне тээмин итә;
- районның икътисады һәм социаль өлкәсе торышын чагылдыра торган статистик күрсәткечләрне жыюны оештыра һәм әлеге күрсәткечләрне дәүләт хакимияте органнарына законнарда билгеләнгән тәртиптә тапшыра;
- жирлекләрнең бюджет тээмин ителеше дәрәжәләрен район бюджеты акчалары исәбеннән тигезләүне тээмин итә;

2) район территориясендә муниципаль милеккә идарә, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- районның муниципаль милеккәгә мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, алардан файдалану, кушу һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә (әгәр район Советы карары белән башкасы билгеләнмәгән булса);

- муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан бирелә торган хезмәтләргә һәм муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләргә тарифларны раслый, әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тээмин итүне һәм муниципаль биремне үтәүне бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан финанс ягыннан тээмин итүне гамәлгә ашыра, шулай ук муниципаль ихтыяжларны тээмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алуны гамәлгә ашыра;

- муниципаль милеккәгә предприятиеләр, оешмалар белән районның икътисадый һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында килешүләр төзи; район территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәгә предприятиеләр төзүгә ярдәм итә;

- районның административ участогында эшләү өчен бина полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә бирә;

- 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәрнең күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларын үтәү чорына торак урыны бирә;

3) территориаль планлаштыру, жирдөн һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирә табигать мохитен саклау өлкәсендә:

- район Советы раславына районның территориаль планлаштыру документлары, районның башка шәһәр төзелеше документлары проектларын эшли һәм кертә һәм аларны гамәлгә ашыруны тәмин итә;

- район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчәнлеген тәмин итүнең мәғлүмат системаларын алып бара, муниципаль ихтыяжлар өчен муниципаль район чикләрендә жир кишәрлекләрен резервлау һәм алу;

- әйләнә-тирә мохитне саклау буенча жирлекара характердагы чараларны оештыра;

- көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыра;

- район территориясендә дөвалау-савыктыру урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны төзи, үстерә һәм саклауны тәмин итә, жирле әһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территорияләрен файдалану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра;

- муниципаль урман контролен гамәлгә ашыра;

- район ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәмин итә, федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеге төзү турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион үткәрә;

- муниципаль районның авылара территориясендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыра;

- «күчемсез мөлкәтнең дәүләт кадастры турында» 2007 елның 24 июлендәге №221-ФЗ Федераль закон нигезендә комплекслы кадастр эшләре башкаруны оештыра һәм территориянең планын раслый;

4) төзелеш, транспорт һәм элементә өлкәсендә:

- район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыруны тәмин итә, жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының район чикләреннән читтә сакланып калуына муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итә, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра;

- халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыра һәм район чикләрендәге жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыруны тәмин итә;

- район чикләрендә торак пунктлар арасында халыкка хезмәт күрсәтүче ижтимагый транспорт тукталышлары маршрутларын, хәрәкәт графигын, урыннарын раслый яисә килештерә;

- район чикләрендә торак пунктлар чикләреннән тыш жәмәгать транспорты тукталышлары өчен бирелгән урыннарны төзекләндерүне тәмин итә;

- жирлекләренә элементә хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- адреслар бирүне, үзгәртүне тәмин итә, авылара территория чикләрендә адресларны гамәлдән чыгару, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмиятле

автомобиль юлларыннан тыш) исем бирү, планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү муниципаль районы, үзгәреш, мондый исемнәрне гамәлдән чыгару, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

5) торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә, шулай ук төзекләндерү һәм авыл хужалыгы өлкәсендә:

- энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны гамәлгә ашыра, күпфатирлы йортларга, район чикләрендә муниципаль торак фондын тәшкил итүче биналарга энергетика тикшерүен уздыруны оештыра;

- муниципаль район, энергияне сак тоту турындагы һәм энергетик нәтижәлелекне арттыру турындагы законнарда каралган башка чаралар оештыра һәм үткәрә;

- Район чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирлекләрне электр һәм газ белән тәмин итүне оештыра;

- муниципаль район составына керүче жирлекләрне жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- жирлекара китапханәләр арасында халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне, китапханә фондларын туплауны һәм аларның сакланышын тәмин итүне оештыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм жирлекара күмү урыннарын карап тотуны тәмин итә;

- район составына керүче жирлекләрдә жирле традицион халык сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыра;

- район составына керүче жирлекләрне ял вакытын оештыру һәм мәдәният оешмаларының хезмәт күрсәтүләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыруны тәмин итә;

- жирлекләрдә авыл хужалыгы житештерүен үстерү, авыл хужалыгы продукциясе, чимал базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра азык-төлек, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерүгә ярдәм итә, социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм иреклеләрдә ярдәм күрсәтә;

- район территориясендә физик культураны һәм массакүләм спортны үстерүне тәмин итә, районның рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын уздыруны оештыра;

- коммуналь инфраструктура системасына тоташтыру тарифларын, коммуналь комплекс оешмаларын тоташтыруга тарифларны, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәтләренә тарифларга өстәмәләренә, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләренә жайга сала;

- «Жылылык белән тәмин итү турында» Федераль законда каралган жылылык белән тәмин итүне оештыру вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- «Су белән тәмин итү һәм су бүлеп бирү турында» Федераль законда каралган су белән тәмин итү һәм су бүлеп бирү өлкәсендәге вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- реклама конструкцияләрен урнаштыру схемаларын раслый, муниципаль район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыруга һәм

эксплуатациялуга рөхсәт бирә, мондый рөхсәтләрне юкка чыгара, муниципаль район территориясендә «Реклама турында» 2006 елның 13 мартындагы №38-ФЗ Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла торган үз белдеге белән билгеләнгән реклама конструкцияләрен күрсәтү турында күрсәтмәләр бирә;

б) мэгариф һәм сәламәтлек саклау өлкәсендә:

- муниципаль мэгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча (федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыруны финанс ягыннан тәмин итү вәкаләтләрәннән тыш) һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыра, муниципаль мэгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыра (финанс ягыннан тәмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган балаларга өстәмә белем бирүдән тыш), балаларга муниципаль мэгариф оешмаларында балаларны карау һәм тәрбияләүне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра, шулай ук каникул вакытында балаларның ялын оештыра;

- муниципаль мэгариф оешмалары биналарын һәм корылмаларын тотуны, аларга якин территорияләрне төзекләндерүне тәмин итә;

- мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү программалары буенча укырга тиешле балаларны исәпкә ала, муниципаль мэгариф оешмаларын районның конкрет территорияләренә беркетә;

- муниципаль белем бирү оешмаларын төзи, яңадан оештыра, юкка чыгара (югары белем бирүче муниципаль районнарның жирле үзидарә органнары тарафыннан төзелүдән тыш), муниципаль мэгариф оешмаларын гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен башкара;

- халыкка район территориясендә медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыра (халкы башкарма хакимиятнең аерым территорияләр халкын медик-санитар тәмин итү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль органы карамагындагы медицина оешмаларында медицина ярдәме белән тәмин ителә торган территорияләрнең Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган исемлегенә кертелгән жирлекләр территорияләреннән тыш) гражданнарга медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләренә территорияль программасы нигезендә;

- балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча жирлекара характердагы чаралар оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затларына, жирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, район Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыра;

7) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәмин итү, халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:

- район территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яисә арбитраж судта, жирле үзидарә органнарының һәм дәүләт вазыйфай затларының, предприятиеләрнең,

учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын боза торган актларына шикаять бирә;

- муниципаль милиция тарафыннан жәмәгать тәртибен саклауны оештыруны тәмин итә;

- район территориясендә гадәттән тыш хәлләр нәтижәләрен кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

- территориаль оборона һәм гражданның оборонасы, халыкны һәм район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыруны тәмин итә; гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның жирле резервларын булдыруны тәмин итә;

- район территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы яисә барлыкка килү турында халыкка вакытында хәбәр итүне һәм халыкка мәгълүмат бирүне тәмин итә;

- су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыруны тәмин итә;

- жирле референдумны эзәрләүне һәм уздыруны, район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник тәмин итүне гамәлгә ашыра;

- үз вәкаләтләре чикләрендә террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалау, шулай ук район территориясендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яисә) юкка чыгару буенча чаралар күрүне тәмин итә;

- район чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын күрә;

- милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, Район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәданиятен үстерүгә, милли азчылыklarның хокукларын гамәлгә ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни жайлашуын тәмин итүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чаралар эшли һәм гамәлгә ашыра;

8) Районның жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен башкару өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә районның жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларының исәбен алып бара һәм алардан тиешенчә файдалануны тәмин итә;

- тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- район Советы карарлары нигезендә үзләренә тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен районның жирле үзидарә органнары

карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалануны тээмин итә;

- Россия Федерациясенең су законнарында билгелэнгән чикләрдә, су объектлары милекчесенең вәкаләтләрне гамәлгә ашыра, шәхси һәм көнкүреш ихтыяжлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларыннан файдалану кагыйдәләрен билгели, моңа гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосуларына иреккә керүен тээмин итү дә керә;

9) башка вәкаләтләр:

- муниципаль хезмәтләр реестрын төзү һәм алып бару тәртибен билгели;
- муниципаль архивны төзи һәм үз эченә ала, жирлекләрнең архив фондларын саклауны да кертеп;

- үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элементләргә гамәлгә ашыра;

- кануннарда, әлегә Уставта каралган вәкаләтләрдән тыш, район Советы карарлары белән районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыра.

2. Башкарма комитет Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләргә хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләргә гамәлгә ашыра:

1) муниципаль район музейларын төзи;

2) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнаша;

3) муниципаль район территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләргә хокукларын гамәлгә ашыруга бәйлә эшчәнлеккә гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

4) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм муниципаль район территориясендә миллиләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм итә;

5) 2008 елның 31 декабренә торышы буенча алар карамагындагы югары белем бирү муниципаль мәгариф оешмаларын гамәлгә куючы функцияләрен башкара;

6) туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

7) кеше хокукларын тээмин итүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтә;

8) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрәндәге №181-ФЗ Федераль закон нигезендә оешмаларга инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтә;

9) «Кан һәм аның компонентлары донорлыгы турында» Федераль законда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

10) авылара территориядә нотариус торақ пунктында булмаган очракта, кануннарда каралган нотариаль гамәлләр кылуны оештыра;

11) оешмаларга федераль законнарда билгелэнгән тәртиптә һәм шартларда хезмәт күрсәтү сыйфатын бәйсез бәяләүне оештыру өчен шартлар тудыра.

3. Районның башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендә район Башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

- 1) тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;
- 2) жирле үзидарә органнарына вәкаләтләр бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;
- 3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү.

Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контроль нәтижәләлеген мониторинглауны оештыру һәм уздыру, аның күрсәткечләрен һәм методикасын Россия Федерациясә Хөкүмәте раслый;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларында каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре әлеге органнарның статусын билгеләүче хокукый актлар нигезендә район башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин.

Юридик затларга, индивидуаль эшкуарларга муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга, тикшерүләренә оештыруга һәм уздыруга бәйле мөнәсәбәтләргә карата «Дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкуарларның хокукларын яклау турында» 2008 елның 26 декабрәндәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

44 нче статья. Район Башкарма комитеты житәкчесе

1. Башкарма комитетны район Башкарма комитеты житәкчесе житәкли.
2. Район Башкарма комитеты житәкчесе әлеге вазыйфага контракт буенча билгеләнүче Район жирле үзидарәсенә вазыйфаи заты булып тора.
3. Район Башкарма комитеты житәкчесе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.
4. Аерым оештыру-күрсәтмә функцияләрен гамәлгә ашыру өчен район Башкарма комитеты житәкчесе урынбасарларга ия. Район Башкарма комитеты житәкчесе вакытлыча булмаганда (авыруы яки отпускы белән бәйле) яки аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, үз вазыйфаларын башкару мөмкинлегә булмаса, район башкарма комитеты житәкчесенә урынбасарларының берсе вазифаларын билгеләнгән вәкаләтләр нигезендә башкара.
5. Район Башкарма комитеты житәкчесе “Коррупциягә каршы көрәш турында” 2008 елның 25 декабрәндәге №273-ФЗ Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләренә һәм тыюларны үтәргә тиеш.

45 нче статья. Башкарма комитет житәкчесен билгеләү тәртибе

1. Район Башкарма комитеты житәкчесе вазифасын конкурс нигезендә

башкарачак.

2. Район Башкарма комитеты житәкчесе өчен контракт шартлары Район Советы тарафыннан жирле әһәмиятгәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрән гамәлгә ашыруга кагылышлы өләшендә һәм Татарстан Республикасы законы белән жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруга кагылышлы өләшендә раслана.

3. Район Башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасына кандидатларның түбәндәгеләре булырга тиеш:

- «дәүләт һәм муниципаль идарә» белгечлегә буенча югары һөнәри белем йә район Советы карары белән билгеләнгән белгечлек буенча башка югары һөнәри белем;

- тиешле вазыйфаи төркемнең муниципаль вазыйфаларындагы муниципаль хезмәт стажы яисә аларга тиңләштерелгән дәүләт граждан хезмәте Вазыйфаларында кимендә ике ел йә белгечлек буенча кимендә биш ел эш стажы;

- житәкче, оешма житәкчесе урынбасарының, дәүләт органының, жирле үзидарә органының, шулай ук аларның структур бүлекчәләре житәкчеләренен вазыйфаларында кимендә биш ел идарә эшчәнлегә тәҗрибәсе;

- Район Советы карары белән билгеләнгән башкарма комитет житәкчесенен вазифаи бурычларын үтәү өчен кирәкле күләмдә эшлекле сыйфатлар һәм күнекмәләр.

4. Район Башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс әлегә Устав һәм Район Советы карары белән билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

5. Конкурс шартлары, аны уздыру датасы, вакыты һәм урыны турында белешмәләр, контракт проекты массакүләм мәгълүмат чараларында конкурс уздыру көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга тиеш.

6. Конкурс үткәрү өчен конкурс комиссиясе төзелә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми саны Район Советы тарафыннан билгеләнә.

7. Конкурс комиссиясе әгъзаларының яртысы Район Советы, ә икенче яртысы Татарстан Республикасы Президенты тарафыннан билгеләнә.

8. Башкарма комитет житәкчесе вазыйфасына конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан Район Советы тарафыннан билгеләнә. Район Башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасына билгеләү турындагы карар район башлыгы тәкъдиме буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан район Советы утырышында депутатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

9. Район Башкарма комитеты житәкчесе белән килешү район башлыгы белән бәйле.

Районның Башкарма комитеты житәкчесе белән килешү Район Советы вәкаләтләре чорына карый, ул әлегә затны Район башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасына билгеләү турында карар кабул иткән (яңа чакырылыш Район Советы эшли башлаган көнгә кадәр), әмма ике елдан да ким булмаган вакытка.

9.1. Муниципаль район Башкарма комитетының контракт нигезендә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы житәкчесе:

- 1) Район Советы контролендә һәм хисап тотта;
- 2) Район Советына үз эшчәнлегенә нәтижәләре һәм башкарма комитет эшчәнлегенә нәтижәләре турында, шул исәптән Район Советы куйган мәсьәләләренә хәл итү турында еллык отчетлар тапшыра;
- 3) жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә һәм жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү буенча Районның Башкарма комитетын гамәлгә ашыруны тәмин итә.

46 нче статья. Районның Башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләре чоры

1. Башкарма комитет житәкчесе белән контракт яңа чакырылыш Советы эшли башлаганчы, башкарма комитет житәкчесе вазыйфасына затны билгеләү турында карар кабул иткән Район Советының вәкаләтләре чорына төзелә, әмма кимендә ике елга.

2. Район Советы вәкаләтләре чоры тәмамлангач, Район Башкарма комитеты житәкчесе үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны билгеләнгән тәртиптә Район башкарма комитетының яңа житәкчесе билгеләнгәнчегә кадәр дәвам итә.

47 нче статья. Башкарма комитет житәкчесе вәкаләтләре

Башкарма комитет житәкчесе:

1) Башкарма комитет эшчәнлегенә бер башлангыч принципларында житәкчелек итә һәм Районның Башкарма комитеты үз компетенциясенә керә торган вәкаләтләренә үтәгән өчен шәхси җаваплылык тотта;

2) Районның Башкарма комитетын район Советы, район башлыгы, Районның башка жирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә;

3) Район Советы каравына Район бюджеты проектларын һәм аның үтәләше турындагы хисапларны тәкъдим итә;

4) Район Советы каравына Районның комплекслы социаль-иқтисадый үсеш планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәләше турындагы хисапларны тәкъдим итә;

1) Башкарма комитет структурасы проектын район Советы раславына кертә, хезмәткәрләренң иң чик саны һәм хезмәт өчен түләү фонды билгеләгән структура нигезендә район башкарма комитетының штат расписаниесен раслай;

2) Район Башлыгы белән килештереп билгели һәм башкарма комитет житәкчесе урынбасарларын вазыйфаларынан азат итә, алар арасындагы вазыйфаларны бүлә, муниципаль хезмәткәрләренә һәм Район Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфасына билгеләп куя, аларның эшчәнлеген тикшереп тора, аларга карата бүләкләү һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;

3) үз вәкаләтләре чикләрендә расланган бюджет нигезендә район чаралары белән эш итә;

4) Районның Башкарма комитеты федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән Районның жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра һәм (яисә) гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларны үтәү өчен шәхсэн җаваплы; тиешле законнар нигезендә һәм үтәгәндә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

5) Район Башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук район Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

6) Район Советының елга бер тапкырдан да сирәгрәк яисә район башлыгы таләбе буенча район Советына үз эшчәнлегә һәм эшчәнлегә турында хисап тапшыра;

7) халыкка район Башкарма комитеты эшчәнлегә турында даими мәгълүмат бирә, район башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданны кабул итүне оештыра, айга кимендә бер мәртәбә гражданны шәхси кабул итүне гамәлгә ашыра, гражданны тәкъдимнән, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

8) дәүләт һәм башка органнарда районның мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау чараларын күрә, башкарма комитет исемнән судка гариза бирә, ышанычнамәләр тапшыра;

9) Район Советы раславында районның Башкарма комитеты органнары турындагы нигезләмәләр проектларын тәкъдим итә;

10) үз вазыйфасына билгеләп куя һәм район Советы билгеләгән тәртиптә Районның Башкарма комитеты органнары җитәкчеләрен вазыйфаларыннан азат итә;

11) законнар, әлегә Устав, район Советы карарлары һәм төзелгән контракт нигезендә башка вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

48 нче статья. Район Башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылу

1. Башкарма комитет җитәкчесе вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкалар;

3) әлегә статьяның 2 өлеше нигезендә контрактны өзү;

4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге №131-ФЗ Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;

5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылу;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә үлгән дип игълан ителсә;

7) аңа карата судның гаепләү карары закон көченә керүе;

8) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;

9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил гражданы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы чит дәүләт органнарына сайланырга, аларга чит дәүләт гражданлыгы алырга яки яшәүгә рөхсәт яисә Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булып тормаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документ яисә башка документ алырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы;

10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә юлламалар;

11) районны гамәлдәге кануннар яки районны бетерү нигезендә үзгәртеп корулар;

12) район чикләре үзгәрүгә бәйле рәвештә район сайлаучыларының саны 25 проценттан артыгракка арткан.

13) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актыны бастырып чыгару срогы бозылу;

14) жирле администрация башлыгы вәкаләтләрен башкаручы муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасына керешү.

2. Башкарма комитет житәкчесе белән килешү яклар килешүе буенча яки суд тәртибендә гариза нигезендә өзелергә мөмкин:

1) Район Советы яисә Район башлыгы контракт шартларын жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә кагылышлы өлешендә бозуга бәйле рәвештә, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә;

2) Татарстан Республикасы Президенты - контракт шартларын Районның жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә бозуга бәйле рәвештә;

3) Башкарма комитет житәкчесе - Районның жирле үзидарә органнары һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары контракты шартлары бозылуга бәйле рәвештә.

VI БҮЛЕК РАЙОН СОВЕТЫ, РАЙОН БАШЛЫГЫ ҺӘМ РАЙОН БАШКАРМА КОМИТЕТЫ АРАСЫНДАГЫ МӨНӘСӘБӘТЛӘР

49 нче статья. Район Советы, Район Башлыгы һәм район Башкарма комитетының үзара эшчәнлек нигезләре

1. Әлеге Устав нигезендә район Советы, район Башлыгы һәм Башкарма комитеты вәкаләтләрне үзләре башкаралар.

2. Район Советы һәм районның Башкарма комитеты законнарда, әлеге Устав формаларында районның икътисадый һәм социаль үсеше процесслары белән нәтижәле идарә итү максатларында һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә хезмәттәшлек итергә тиеш.

3. Район Советы һәм районның Башкарма комитеты кабул ителгән хокукый актларны имза салынганнан соң жиде көн эчендә бер-берсенә юллай.

4. Район Советы, район Башлығы Башкарма комитет житәкчесенә район Башкарма комитеты житәкчесенәң хокукый актларны кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турында тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Районның Башкарма комитеты житәкчесе район Советына, район Башлығына район Советының хокукый актларын кабул итү, бетерү, үзгәртү турындагы тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять белдерергә хокуклы.

6. Район Башлығы Район Башкарма комитеты житәкчесенә район Советының эш планнарын һәм район Советы карарлары проектларын район Советы регламентында билгеләнгән тәртиптә жиберә.

7. Район Советы утырышларында, аның органнары утырышларында, районның башлығы үткәрә торган утырышларда киңәшмә тавышы хокукына ия район Башкарма комитеты житәкчесе, аның урынбасарлары яисә вәкаләтле затлары катнашырга хокуклы. Башкарма комитетның вазыйфай затлары Язма чакыру булса, район Советы сессиясендә катнашырга тиеш.

8. Район Башкарма комитеты житәкчесе үткәргән утырышларда район башлығы, район Советы депутатлары катнашырга хокуклы.

50 нче статья. Районның жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Районның жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын уздыру юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. РАЙОННЫҢ БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ

51 нче статья. Районның контроль-хисап палатасы

1. Районның контроль-хисап палатасы тышкы муниципаль финанс контроленәң даими эшләүче органы булып тора һәм район Советы тарафыннан төзелә.

2. Районның контроль-хисап палатасы рәис һәм аудитордан тора.

3. Районның контроль-хисап палатасы рәисе үз вазыйфасына Район Советы тарафыннан район Советы вәкаләтләре чорына билгеләнә.

4. Районның контроль-хисап палатасын оештыру һәм эшчәнлек тәртибе, аның вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексында «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләренәң контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенәң гомуми принциплары турында» 2011 елның 7 февралендәге №6-ФЗ, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге №131-ФЗ, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенәң башка норматив хокукый актлары, Район Советы раслаган контроль-хисап палатасы турындагы

нигезләмә, башка муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнә.

Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә Районның контроль-хисап палатасы эшчәнлеген хокукый жайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

52 нче статья. Районның финанс-бюджет һәм жир-мөлкәт палатасы

1. Районның финанс-бюджет һәм жир-мөлкәт палатасы жирле үзидарәнен даими эшләрүче органы булып тора,

үз вәкаләтләре чикләрендә хужалык жәмгыятьләренә устав капиталларындагы акцияләр, өлешләр (кертемнәр) белән муниципаль мөлкәт белән идарә итүне гамәлгә ашыручы, шулай ук район бюджетын үтәү, район бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турында хисап төзү.

Районның финанс-бюджет һәм жир-мөлкәт палатасы Районның Башкарма комитетына хисап тотта.

2. Районның финанс-бюджет һәм жир-мөлкәт палатасында мөһер, районның гербы сурәтләнгән һәм үз исеме булган бланклар бар.

3. Районның финанс-бюджет һәм жир-мөлкәт палатасы рәисе вазыйфасына район башлыгы белән килештереп, башкарма комитет җитәкчесе итеп билгеләнә.

4. Район финанс-бюджет һәм жир-мөлкәт палатасы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

5. Финанс-бюджет һәм жир-мөлкәт палатасы үз эшчәнлеген район Советы раслаган законнар, әлегә Устав һәм Финанс-бюджет палатасы турындагы Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашыра.

VIII бүлек. САЙЛАУ КОМИССИЯСЕ

53 нче статья. Районның сайлау комиссиясе

1. Район сайлау комиссиясе муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне депутатны, жирле үзидарәнен сайланулы органы әгъзасын, жирле үзидарәнен сайланулы вазыйфаи затын әзерләүне һәм уздыруны, район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыра.

Районның сайлау комиссиясе жирле үзидарә органнары структурасына керми.

2. Районның сайлау комиссиясе Татарстан Республикасы Сайлау кодексында федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә Район Советы тарафыннан төзелә.

3. Районның сайлау комиссиясе вәкаләтләре чоры биш ел.

4. Район сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш бирү хокукы булган әгъзалар санында формалаша.

1. Район сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

2. Район сайлау комиссиясе вәкаләтләре, аның эшчәнлегә тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав белән жайга салына. Район Советы мөрәжәгәте нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча Район сайлау комиссиясе вәкаләтләре законнар нигезендә территория сайлау комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

3. Сайлау комиссиясе рәисе Район аның беренче утырышында сайлау комиссиясенә хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзалары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән түбәндәгә тәртиптә сайлана:

1) Татарстан Республикасы үзәк сайлау комиссиясе тәкъдиме булганда - Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе тәкъдиме буенча;

2) Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе тәкъдиме булмаган очракта - район сайлау комиссиясенә хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзалары керткән тәкъдимнәр буенча.

Сайлау комиссиясе рәисе үз функцияләрен таркалмаган нигездә башкара.

IX бүлек РАЙОН ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

54 нче статья. Юридик зат хокукларына ия районның жирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик затлар район Советы, районның Башкарма комитеты, Районның финанс-бюджет палатасы, Районның мөлкәти һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы һәм Районның Контроль-хисап палатасы бирелә.

2. Район Советы карары белән юридик зат хокуклары белән башка муниципаль органнар да, шулай ук Башкарма комитет структурасы нигезендә аның аерым органнары да бирелергә мөмкин.

55 нче статья. Районның жирле үзидарә органнары, юридик затлар буларак

1. Район исеменнән мөлкәти һәм башка хокукларны һәм бурычларны сатып алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга мөмкин район Башкарма комитеты житәкчесе.

2. Район Башлыгы мөлкәти һәм башка хокукларны һәм бурычларны ала һәм гамәлгә ашыра, район Советы, район Башлыгы депутатларының эшчәнлеген

тәэмин итүгә, шулай ук район Советына беркетелгән муниципаль мөлкәт карары белән жибәрелгән район бюджеты акчалары белән бәйле рәвештә судта ышанычнамәсез чыгыш ясый.

3. Юридик зат хокукларына ия районның жирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып тора һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар буларак дәүләт теркәлүе узарга тиеш.

56 нче статья. Районның жирле үзидарә органнарын финанслау

1. Районның жирле үзидарә органнарын тоту чыгымнары район бюджетының үз керемнәре исәбеннән финанслана.

2. Законда, әлеге Уставта, район Советы карарларында каралган очракларда Районның жирле үзидарә органнары эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар Район бюджетында Россия Федерациясе бюджеты чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

Х бүлек РАЙОН БАШЛЫГЫНЫҢ ҺӘМ РАЙОННЫҢ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРЫН БИЛӘҮЧЕ БАШКА ЗАТЛАРНЫҢ СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘРЕ

57 нче статья. Район Башлыгы һәм аның урынбасарлары, даими нигездә эшләүче Район Советы депутатлары, башка вазыйфай затлар эшчәнлегенен социаль һәм башка гарантияләре

Район башлыгына һәм аның урынбасарларына, даими нигездә эшләүче район Советы депутатларына, башка вазыйфай затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкилләклә органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 12.02.2009 ел № 15-ЗРТ Татарстан Республикасы Законы һәм район Советы карарлары белән билгеләнә.

58 нче статья. Район Башлыгының, Район Советы депутатларының кагылгысызлык гарантияләре

1. Район Советы депутатларының, Район Башлыгының хокуклары гарантияләре, аларны жинаять яки административ жаваплылыкка тартканда, тоткарлаганда, кулга алганда, тентүдә, сорау алганда, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылуда, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыны депутатларына, аларның багажларына, шәхси һәм хезмәт транспорт чараларына, алар куллана торган элемент чараларын исәпкә алганда федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә район Советы депутаты, Район Башлыгы тавыш биргәндә әйтелгән фикерләре, позициясе һәм аларның статусына туры килә торган башка гамәлләре, шул исәптән вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң да, жинаять яки административ жаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә район Советы депутаты, Район Башлыгы тарафыннан халык алдында кимсетүләр,

яла ягу яки федераль законда каралган башка хокук бозуларга жибәрелгән очракларга кагылмый.

XI бүлек РАЙОН ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҺӘМ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРНЫҢ ЖАВАПЛЫЛЫГЫ

59 нче статья. Район жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларның жаваплылыгы

Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары район халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында федераль законнар нигезендә жаваплы булалар.

60 нчы статья. Район Советы депутатларының район халкы алдында жаваплылыгы

1. Район Советы депутатларының, шул исәптән Район Башлыгының, халык алдында жаваплылыгы район халкының ышанычын югалту нәтижәсендә барлыкка килә.

2. Район Советы депутаты ышанычын югалткан, шул исәптән жирлекнең вәкиллекле органы депутаты буларак, район башлыгы федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

61 нче статья. Районның дәүләт алдындагы жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының жаваплылыгы

Федераль закон нигезендә район Советының, район башлыгының, район Башкарма комитеты җитәкчесенең дәүләт алдында жаваплылыгы тиешле суд карары нигезендә башлана, алар Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнарны, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын һәм әлеге Уставны бозган очракта, шулай ук район жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә гамәлгә ашырмаган очракта.

62 нче статья. Физик һәм юридик затлар алдында районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының жаваплылыгы

Районның жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында жаваплылыгы федераль кануннарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

63 нче статья. Ышанычны югалтуга бәйле рәвештә затларны, муниципаль вазыйфаларны эштән азат итү (вазыйфасыннан азат итү).

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат федераль законнарда, Татарстан

Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә ышанычны югалткан очракта эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш:

1) яклар арасындагы конфликтны булдырмау һәм (яисә) жайга салу чараларын затның күрмәве;

2) үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре хакында белешмәләрне тапшырмау йә белә торып дәрәс булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшыру;

3) федераль законда билгеләнгән очрактардан тыш, затның коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) эшқуарлык эшчәнлеген башкару;

5) затның идарә органнары, попечительләр яки күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә эшләүче аларның структур бүлекчәләренең составына керүе, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтна китерә торган яисә китерергә мөмкин булган шәхси кызыксынуы барлыкка килү турында билгеле булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат ышанычын югалтуга бәйле рәвештә эштән чыгарылырга (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләүче зат муниципаль вазыйфаны танымаган очракта, яклар аңа буйсынган зат булган мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яисә) жайга салу чаралары.

ХII бүлек РАЙОННЫҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

64 нче статья. Районның муниципаль хокукый актлары системасы

1. Районның муниципаль хокукый актлары системасына түбәндәгеләр керә:

1) Район уставы;

2) жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар;

3) Район Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

4) әлеге Уставта каралган район Башлыгының, башкарма комитетның, жирле үзидарәнең башка органнарының һәм вазыйфай затларының хокукый актлары.

2. Район уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм районның бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукый актлар әлеге Уставка һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфай затлары кабул иткән муниципаль хокукый актлар районның бөтен территориясендә һичшиксез

үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен гражданнар, оешмалар житәкчеләре, дәүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар һәм Административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә жаваплы булалар.

5. Районның муниципаль хокукый актлары Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарга, федераль законнарга һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларына каршы килмәскә тиеш.

6. Норматив характердагы булмаган муниципаль хокукый актының гамәлдә булуы аны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилнең эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкиле тарафыннан бирелгән тиешле күрсәтмә алынган очракта кичекмәстән туктатылып тора. Бирелгән күрсәтмәнең үтәлеше турында жирле үзидарәнең башкарма-күрсәтмә органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә өч көн эчендә, ә жирле үзидарәнең вәкиллеке органнарына алар карар кабул иткән көннән алып өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итергә тиеш.

7. Татарстан Республикасы законы судының карары буенча тану Районның статусын билгеләү турында Татарстан Республикасының яңа законы үз көченә кәргәнче гамәлдә булмаган Районның статусын билгеләү суд тәртибендә күрсәтелгән Районның суд карары закон көченә кәргәнче кабул ителгән муниципаль хокукый актларын гамәлдә түгел дип тану яисә муниципаль хокукый актлар күрсәткечләрен юкка чыгару өчен нигез була алмый.

65 нче статья. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү турыдан-туры район халкы тарафыннан жирле референдумда чагылган гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр район халкын турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акт кабул итү таләп ителсә, компетенциясенә әлегә акты кабул итү кәргән район жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты референдумда кабул ителгән карар үз көченә кәргән көннән алып 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый акты эзерләү һәм кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан арта алмый.

3. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый акты бастырып чыгару срогын бозу район Башлыгын чакыртып алу, район Башкарма комитеты житәкчесенә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яисә район

Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

66 нчы статья. Район жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары кабул итә торган муниципаль хокукый актларның төрләре Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләренә үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгара:

- 1) Район Советы - Район Советы карары;
- 2) Район башлыгы - Район Башлыгының карарлары һәм күрсәтмәләре;
- 3) Район Башкарма комитеты житәкчесе - Башкарма комитет житәкчесе карарлары һәм күрсәтмәләре.

1. Жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затлары Район әлеге Устав, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль хокукый актлар белән билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

67 нче статья. Муниципаль хокукый актларны эзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары район башлыгы, район Советы депутатлары, район башкарма комитеты житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, шулай ук районның контроль-хисап палатасы, районның Финанс-бюджет палатасы, районның мөлкәти һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы тарафыннан аларны алып бару мәсьәләләре буенча кертелергә мөмкин.

Гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында Минзәлә муниципаль районы прокуроры, муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, бетерү яисә кабул итү турындагы проектларны һәм тәкъдимнәренә керттергә хокуклы.

2. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга теркәлү торган документларның исемлегенә һәм формасы район Советы, район Башлыгы, район Башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан тиешенчә билгеләнә.

68 нче статья. Район Советының хокукый актлары

1. Районның үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча Советы район территориясендә үтәлүе мәжбүри булган кагыйдәләренә, район Башлыгын отставкага чыгару турында карар, район Советы регламенты, район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар, шулай ук федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав үз компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Район Советы карарлары, кануннарда, әлеге Устав тарафыннан билгеләнгән очраклардан тыш, Район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Советның жирле салымнар һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару, район бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыру турындагы карарлары район Советы каравына бары тик район башкарма комитеты житәкчесе инициативасы белән генә яисә аның бәяләмәсе булганда гына кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә районның Башкарма комитетына

караp проектын тәкъдим иткән көннән соң утыз көн эчендә район Советына тапшырыла.

4. Район Советы карарларына район Башлыгы тарафыннан алар кабул ителгән көннән алып өч көн эчендә кул куела һәм әлеге Устав белән билгеләнгән тәртиптә халыкка житкерелә.

69 нче статья. Район Башлыгының хокукый актлары

Район башлыгы үзенең законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча, шулай ук аның компетенциясенә әлеге мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрэндәге №131-ФЗ Федераль закон, башка федераль законнар белән.

70 нче статья. Район Башкарма комитеты житәкчесенең хокукый актлары

Башкарма комитет житәкчесе районның законнарда, әлеге Уставта һәм район Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләр һәм районның жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарлар, шулай ук район Башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

71 нче статья. Муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Район Советы карарлары, әгәр карар үз карары белән билгеләнмәгән булса, район Башлыгы тарафыннан имзаланган көннән үз көченә керә.

Районның салымнар һәм жыемнар турындагы хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Район Советының Район Уставын кабул итү яисә әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Район башлыгының, район Башкарма комитеты житәкчесенең, жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актлар белән башкасы билгеләнмәгән булса, аларга кул куйган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждaн хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар басма массакуләм мәгълүмат чараларында, pravo.tatarstan.ru “Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы” интернет-ресурсында (алга таба текст буенча - бастырып чыгару), яисә Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль

районының рәсми сайтында урнашу юлы белән халыкка житкерү, <http://menzelinsk.tatarstan.ru>, район авыл жирлекләрендә, район китапханә системасы учреждениеләрендә урнаштырылган мәгълүмати стендларда урнаштыру юлы белән үз көченә керә (алга таба - текст буенча - бастырып чыгару). <http://menzelinsk.tatarstan.n>

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: исеме, аңа кул кую датасы (Район Советы кабул иткән хокукый актлар өчен - шулай ук аны район Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфаи зат исеме булырга тиеш.

5. Район Советы карарлары, район бюджеты, хисап, аның үтәлеше, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү, район Советы, район Башлыгы, район Башкарма комитеты житәкчесе кабул иткән башка норматив хокукый актлар, аларны имзалаган көннән алып жиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш, моңа федераль закон белән таратылуы чикләнган белешмәләр булган муниципаль хокукый актлар яисә аларның аерым нигезләмәләре керми.

6. Шулай ук жирле референдумны билгеләү турында, чикләргә үзгәртү, районны үзгәртеп кору, район башлыгын һәм аның урынбасарларын сайлау, район башкарма комитеты житәкчесен һәм аның урынбасарларын билгеләп кую мәсьәләләре буенча норматив булмаган хокукый актлар кануннар нигезендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә рәсми басылып чыккан (халыкка житкерелмәгән) норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Басып чыгарганда (халыкка житкергәндә) муниципаль хокукый акт реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- хокукый акт текстын районның жирле үзидарә органнары гамәлгә куйган басма массакуләм мәгълүмат чараларында яки район территориясендә таратыла торган башка басма массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару. Хокукый акт текстын башка басма массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда әлеге бастырып чыгаруның рәсми булуы хакында тамга булырга тиеш;

- хокукый акт яисә хокукый акт проекты текстын Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталында районның рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә, «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы»нда урнаштыру.

Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) массакуләм мәгълүмат чарасы чыгу датасы күрсәтелергә тиеш.

10. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән жирле референдумда (гражданнар жыенында) кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән, Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан

Республикасы Юстиция министрлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы Законында билгелэнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

XIII бүлек РАЙОННЫҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

72 нче статья. Районның икътисади нигезе

Районның икътисадый нигезен районның муниципаль милкендәге мөлкәт, район бюджеты акчалары, шулай ук районның милек хокуклары тәшкит итә.

73 нче статья. Районның муниципаль мөлкәте

1. Район милкендә булырга мөмкин:

1) әлеге Уставның 6 статьясында билгелэнгән мәсьәләләренә хәл итү өчен билгелэнгән мөлкәт;

2) жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгелэнгән мөлкәт, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгелэнгән очракларда, шулай ук жирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге №131-ФЗ Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә тапшырылган мөлкәт;

3) Район Советының норматив хокукый актлары нигезендә жирле үзидарә органнары һәм район вазыйфай затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәмин итү өчен билгелэнгән мөлкәт;

4) Районның жирле үзидарә органнарына федераль законнар белән бирелгән һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләренә хәл итү өчен кирәкле мөлкәт (әлеге Уставның 7 статьясы);

5) әлеге Уставның 8 статьясы нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү өчен билгелэнгән мөлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге №131-ФЗ Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1.1 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгелэнгән мөлкәт.

2. Районның әлеге статьяның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән мөлкәт мөлкәтне үзгәртәргә (мөлкәтнең максатчан билгеләнешен үзгәртәргә) яисә читләштерәргә тиеш. Мондый мөлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

74 нче статья. Районның муниципаль мөлкәтен биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Әлеге Устав белән билгелэнгән вәкаләтләр бүлешүне исәпкә алып, районның жирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Конституциясе нигезендә муниципаль мөлкәткә мөстәкыйль ия булалар, алардан файдаланалар һәм алар белән эш итәләр,

- федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган район жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары.

2. Районның жирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнарына вакытлыча яисә даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә башка килешүләр башкарырга, тартып алырга, башкарырга хокуклы.

3. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары белән билгеләнә. Муниципаль мөлкәттән файдаланудан керемнәр жирле бюджетларга керә.

75 нче статья. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Район әлеге вәкаләтләрдә билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә Устав белән, хокуклы ижат итергә, үзгәртеп корырга һәм бетерергә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр, хужалык жәмгыятьләре төзүдә катнашырга, шул исәптән жирле әһәмияттеге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләренә гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципальара. Муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен вәкаләтле жирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең максатларын, шартларын һәм эшчәнлек тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, үз вазыйфасына билгеләп куя һәм әлеге предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең житәкчеләрен вазыйфасыннан азат итә, аларның эшчәнлегенә турында әлеге Уставта каралган тәртиптә хисапларны тыңлый

3. Жирле үзидарә органнары муниципаль берәмлек исемнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидияләп жавап бирәләр һәм аларны федераль законда билгеләнгән тәртиптә үтәүне тәмин итәләр.

76 нче статья. Районның жирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Районның жирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар белән, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре кануннарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

XIV бүлек РАЙОННЫҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

77 нче статья. Район бюджеты

1. Район бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен тикшерү районның жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә

гамәлгә ашырыла. Район бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Районның бюджет проекты, Районның бюджетын раслау турында район Советы карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, район бюджетын үтәү барышы һәм жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә саны турында квартал саен бирелә торган белешмәләр, аларны акчалата тотуга факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

3. Район бюджеты проектының төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

4. Район Советының салымнар һәм жыемнар турындагы норматив хокукый актларына үзгәрешләр кертүне күздә тоткан норматив хокукый актлары, район Советына чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турында карар кертелгән көннән соң кабул ителгән, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары керемнәрен (чыгымнарын) үзгәртүгә китерә торган норматив хокукый актларында район Советының күрсәтелгән норматив хокукый актларының үз көченә керүе турында чираттагы финанс елыннан соң килүче елның 1 гыйнварыннан да иртәрәк булмаган вакыт эчендә нигезләмәләр булырга тиеш.

5. Район бюджеты проекты Минзәлә Район Советының муниципаль хокукый акты нигезендә өч елга (чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

6. Район бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә һәм аның таләпләрен үтәгән килеш кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, әлегә Устав һәм Район Советының муниципаль хокукый актлары белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

7. Район бюджеты проектының чираттагы финанс елына һәм план чорына төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

- Россия Федерациясе Президенты юлламасы нигезләмәләре.
- Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгели торган Россия Федерациясе Федераль Собраниеһенә;
- төп юнәлешләр бюджет сәясәте һәм төп салым сәясәте юнәлешләре;
- Россия Федерациясе таможня-тариф сәясәтенә төп юнәлешләре;
- социаль-иқтисады үсеш фаразы;
- озак вакытлы чорга бюджет фаразы (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразына үзгәрешләр кертү проекты);
- муниципаль программаларда (муниципаль программалар проектларында, күрсәтелгән программалар проектларында).

8. Бюджет турындагы карарда бюджет керемнәренә гомуми күләме, бюджет чыгымнарының гомуми күләме, бюджет дефициты (профициты) керә торган бюджетның төп характеристикалары, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы законнарында, Минзәлә Район

Советының муниципаль хокукый актларында билгелэнгән башка күрсәткечләр (бюджет турындагы карарлардан тыш) булырга тиеш.

Район бюджеты турында район Советы карарында шәһәр, авыл жирлекләре (шәһәр эчендәге Районнар) бюджетлары арасында алар Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы бюджеты турында Татарстан Республикасы законы, Татарстан Республикасы законнары һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә кабул ителгән муниципаль хокукый актлар белән билгеләнмәгән очракта керемнәрне бүлү нормативлары булырга тиеш.

9. Район бюджеты турындагы карар белән составына Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары, Район Советының муниципаль хокукый актлары нигезендә кабул ителгән Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә билгеләнә торган күрсәткечләр раслана.

10. Район бюджеты турындагы карар белән раслана:

- Район бюджеты керемнәренә баш администраторлары исемлеге;
- Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлеге;

- чыгым төрләренә бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) йә чыгымнарның төрләре классификациясенә чираттагы финанс елына һәм план чорына, шулай ук элекке Кодекста, Татарстан Республикасы законында, Минзәлә Советының муниципаль актында билгеләнгән очракларда бюджетлар чыгымнары классификациясенә бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (төркемнәре һәм төркемнәре) һәм (яисә) максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программага карамаган юнәлешләре) буенча, чыгымнар төрләре классификациясенә бүлекләре, бүлекчәләре һәм бүлекчәләре буенча, шулай ук бюджетлар чыгымнары классификациясенә элекке Кодекста, Татарстан Республикасы законы, Минзәлә хокукый акты белән билгеләнгән очракларда бюджет чыгымнары классификациясенә бүлекчәләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү;

- чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

- чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

Район бюджеты чыгымнарының шартлы рәвештә расланган (расланган) чыгымнарының гомуми күләме район бюджеты чыгымнарының гомуми күләменә кимендә 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган чыгымнарны исәпкә алмыйча), план чорының икенче елында Район бюджеты чыгымнарының гомуми күләменә кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча);

- чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;

- елның 1 гыйнварына, чираттагы финанс елыннан һәм план чорының елдан-ел килүче, муниципаль эчке бурычның югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиге күрсәтелеп;

Район бюджетының тиешенчә Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы Минзәлә районы Советының муниципаль хокукый актларында билгеләнгән башка күрсәткечләр.

11. Район бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта Район советына Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә документлар һәм материаллар тапшырыла.

12. Район бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны район Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән раслау тәртибе бюджет турындагы карарның чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән күрсәткечләрне һәм характеристикаларны Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә раслауны күздә тотарга тиеш.

13. Район бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында яисә Район бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елның 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

Район бюджеты турындагы карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

14. Районның жирле үзидарә органнары район бюджетының баланслылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, дефицит, муниципаль бурыч күләме һәм структурасы, районның бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча Татарстан Республикасының билгеләнгән федераль законнарын һәм законнарын үтәүне тәмин итә.

15. Район бюджеты керемнәре Россия Федерациясенәң бюджет законнары, салымнар һәм жыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

16. Район бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

Федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очрактардан тыш, район бюджеты чыгымнарын дүлэт хакимиятенәң федераль органнары, Татарстан Республикасы дүлэт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга рөхсәт ителми.

17. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

78 нче статья. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр һәм хезмәт күрсәтүләр сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр һәм хезмәт күрсәтүләр сатып алулар дүлэт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тээмин итү өчен товарлар, эшләр һәм хезмәт күрсәтүләр сатып алу жирле бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

79 нче статья. Район гражданнарының үзара салым акчалары

1. Гражданнарның үзара салым акчалары дигәндә гражданнарның жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләргә хәл итү өчен башкарыла торган түләүләргә аңлашыла. Гражданнарның үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме район халкы өчен бертигез дәрәжәдә билгеләнә, моңа район халкының гомуми саныннан 30 проценттан да артмаган һәм түләүләр күләме кимергә мөмкин булган аерым категория гражданнар керми.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданнарның бер тапкыр бирелә торган түләүләргә кергү һәм куллану мәсьәләләргә жирле референдумда хәл ителә.

80 нче статья. Районның муниципаль алынмалары (муниципаль бурычы)

1. Муниципаль хисаплашулар дигәндә эчкә базарда Россия Федерациясә валютасында урнашкан Район исемнән кыйммәтле кәгазьләр чыгару юлы белән гамәлгә ашырыла торган муниципаль заемнар һәм Россия Федерациясә Бюджет кодексының жирле бюджетка Россия Федерациясә бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм муниципаль бурыч йөкләмәләргә барлыкка килә торган кредит оешмаларыннан Россия Федерациясә Бюджет кодексы нигезләмәләргә нигезендә жәлеп ителә торган кредитлар аңлашыла.

Районның Россия Федерациясеннән читтә Россия Федерациясә валютасында алган алынмалары рәхсәт ителми.

2. Район исемнән муниципаль алынмаларны гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясә Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә Район Башкарма комитетына карый.

81 нче статья. Районның жирле бюджетын үтәү

1. Районның жирле бюджетын үтәү Россия Федерациясә Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Район бюджеты касса бердәмлегә һәм чыгымнарның бирелгәнлегә нигезендә башкарыла.

3. Район бюджеты үтәлешенә касса хезмәтә күрсәтү, район бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясә һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Район бюджетын үтәү районның жыелма бюджет язмасы һәм районның касса планы нигезендә оештырыла.

82 нче статья. Бюджет хисабы. Район бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

1. Районның бюджет хисабы еллык.
2. Районның бюджет хисабы район финанс-бюджет палатасы тарафыннан бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының жыелма бюджет хисабы нигезендә төзелә һәм Район Башкарма комитетына тапшырыла.
3. Район бюджетының үтәлеше турында еллык хисап Район Советы карары белән расланырга тиеш.
4. Районның финанс-бюджет палатасы муниципаль районның берләштерелгән бюджеты үтәлеше турында бюджет хисабын Россия Федерациясе субъектының финанс органына тапшыра.
5. Район бюджетының үтәлеше турындагы еллык хисап, аны Район Советына керткәнче, тышкы тикшерү узарга тиеш, ул бюджет акчаларының баш күрсәтмә бирүчеләренең (күрсәтмә бирүчеләрнең) бюджет хисабын тышкы тикшерүне һәм Район бюджетының үтәлеше турындагы еллык хисап буенча бәяләмә эзерләүне үз эченә ала.

Район бюджетының үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәгән килеш, Район Советының әлеге Устав һәм муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә Районның контроль-хисап палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла. Район составына керүче жирлекнең вәкилләклә органы мәрәжәгәте буенча, жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү Районның контроль-хисап палатасы тарафыннан гамәлгә ашырылырга мөмкин.
5. Районның башкарма комитеты агымдагы финанс елның 1 апреленнән дә соңга калмыйча аның буенча бәяләмә эзерләү өчен район бюджетының үтәлеше турында хисап бирә. Район бюджеты үтәлеше турында еллык хисап буенча бәяләмә эзерләү бюджет акчалары баш бүлүчеләрнең еллык бюджет хисабының еллык бюджет тикшерүе мәгълүматлары нигезендә 1 айдан артмаган срокта уздырыла.
6. Районның Башкарма комитеты агымдагы елның 1 маеннан да соңга калмыйча хисап финанс елына район бюджетының үтәлеше турында еллык хисап хисабын Район Советы карары проектын, район бюджетының үтәлеше турында хисап финанс елына, район бюджетының үтәлеше турында башка бюджет хисабын, районның берләштерелгән бюджетының үтәлеше турында бюджет хисапчылыгын һәм Россия Федерациясенең бюджет законнарында каралган башка документлар проектын кушымта белән Район Советына тапшыра.
7. Район Советы район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны карау нәтижәләре буенча район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында карар кабул итә.
8. Район Советы тарафыннан район бюджетының үтәлеше турында еллык хисап кире кагылган очракта, ул күрсәткечләрне дәрәс чагылдырмау яки тулысынча чагылдырмау фактларын һәм бер айдан да артмаган срокта кабат күзаллауны бетерү өчен кайта.
9. Район бюджетының үтәлеше турындагы карар белән район бюджетының керем, чыгым һәм дефицит (профицит) гомуми күләмен күрсәтеп, хисап финанс елында район бюджеты үтәлеше турында хисап раслана. Хисап финанс елында район бюджетының үтәлеше турында район Советы карарына аерым

кушымталар белән түбәндәге күрсәткечләр раслана:

- бюджетлар керемнәре классификациясе кодлары буенча район бюджеты керемнәре;
- керемнәр төрләре, керем подвидлары кодлары, дәүләт идарәсе секторының бюджет керемнәренә карый торган операцияләре классификациясе буенча район бюджеты керемнәре;
- район бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча район бюджеты чыгымнарын;
- бюджетлар чыгымнары классификациясенә бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча район бюджеты чыгымнары;
- бюджетлар кытлыгын финанслау чыганакалары классификациясе кодлары буенча район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары;
- бюджетлар кытлыгын финанслау чыганакалары төркемнәр, төркемчәләр, мәкаләләр, чыгымнар кытлыгын финанслау чыганакалары буенча район бюджеты кытлыгын финанслау;

Район бюджетының үтәләше турындагы карар белән шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы законында, Район бюджетының үтәләше турындагы карар өчен Район Советының муниципаль хокукый актында билгеләнгән башка күрсәткечләр раслана.

83 нче статья. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган Россия Федерациясе бюджет законнарын һәм башка норматив хокукый актларны үтәүне тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм аннан соңгы финанс контроленә бүленә.

2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле контроль-хисап палатасының контроль эшчәнлегенә булып тора.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә эчке муниципаль финанс контроле финанс-бюджет палатасы органнары (вазыйфай затлары) булган муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәнлегенә булып тора.

4. Якынча контроль жирле бюджетны үтәү барышында бюджет хокук бозуларын кисәтү һәм кисәтү максатларында гамәлгә ашырыла.

5. Алдагы контроль аларны үтәүнең законлылыгын, исәпкә алуның һәм хисаплылыкның дәрәслеген билгеләү максатларында район бюджетын үтәү нәтижәләре буенча гамәлгә ашырыла.

XV бүлек РАЙОН УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ ТӘРТИБЕ

84 нче статья. Район Уставы проектын әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Район Уставы проекты, Район Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары проекты Район башлыгы, Район Советы депутатлары, Район Башкарма комитеты житәкчесе, территорияль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты эзерләү өчен Район Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында район Советы карары проекты аларны карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча басма массакуләм мәгълүмат чараларында, “Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталы” pravo.tatarstan.ru интернет-ресурсында бастырып чыгарылырга яисә Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районының рәсми сайтында урнашу юлы белән халыкка житкерелергә тиеш <http://menzelinsk.tatarstan>.<http://menzelinsk.tatarstan>

Районның авыл жирлекләрендә, район китапханә системасы учреждениеләрендә урнаштырылган мәгълүмати стендларда бер үк вакытта бастырып чыгарылып, яисә күрсәтелгән Устав проекты буенча тәкъдимнәре исәпкә алу тәртибенә, Район Советының күрсәтелгән карары проектына, шулай ук гражданның аны тикшерүдә катнашу тәртибенә халыкка житкерелүе юлы белән.

Район Уставына үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәре исәпкә алу тәртибен, шулай ук күрсәтелгән үзгәрешләр Район Уставын Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга туры китерү максатларында кертелсә, гражданның анда фикер алышуда катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

4. Район Уставы проекты буенча, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында район Советы Карарлары Нигезендә, әлеге Устав нигезендә, Уставка беркетелә торган мәсьәләләре һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатларында, уставка үзгәрешләр кертелү очракларыннан тыш, ачык тыңлаулар уздырыла.

85 нче статья. Район Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты карау Район Советы регламенты нигезендә кимендә ике укуда гамәлгә ашырыла.

2. Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты кабул ителгәннән соң, күрсәтелгән проект төзәтмәләр кертү өчен район башлыгы тарафыннан хокук чыгару инициативасы хокукына жиберелә.

3. Район уставы, Район Советының Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары күпчелек тарафыннан район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике өлешкә кабул ителә.

86 нче статья. Район Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар

1. Район уставы, Район Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары алар кабул ителгәннән соң район башлығы тарафыннан федераль башкарма хакимият органына кануннарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен жиберелә.

2. Район уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Район Советы карары дәүләт теркәве узганнан соң рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм үз көченә керә рәсми басылып чыккан яки халыкка житкерелгән көннән башлап. Район Башлығы теркәлгән район Уставын, район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий актны муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль Башкарма хакимият органының территориаль органынан кергән көннән алып жиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) тиеш.

1. Әлеге Уставка кертелгән һәм жирле үзидарә органнарының структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр (Район жирле үзидарәсенә сайланулы вазыйфай затларын сайлау вәкаләтләреннән, вәкаләтләреннән һәм тәртибеннән тыш) күрсәтелгән үзгәрешләр әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукий акт кабул иткән район Советының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

«Татарстан Республикасы Минзэлә муниципаль районы»
муниципаль берәмлеге Уставы проекты буенча яңа редакциядә
ачык тыңлаулар үткәрү тәртибе

1. Муниципаль берәмлек уставы проекты буенча ачык тыңлаулар яңа редакциядә (алга таба - ачык тыңлаулар) Татарстан Республикасы Минзэлә муниципаль районы Уставының 16 статьясы нигезендә уздырыла.

2. Үз тәкъдимнәрен дәлилләү өчен гавами тыңлауларда катнашучылар булып жирлек халкы тора, алар ачык тыңлаулар уздыру датасына кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча язма гаризалар биргән.

3. Ачык тыңлауларда катнашу хокукыннан башка жирлекнең кызыксынучы барлык кешеләре дә катнаша ала.

4. Катнашучыларны теркәү ачык тыңлаулар башланганчы 30 минут алдан башлана.

5. Авыл жирлеге башлыгы халык алдындагы тыңлауларда рәислек итә.

6. Халык тыңлаулары рәиснең кереш сүзе белән ачыла, ул катнашучыларга фикер алышына торган мәсьәләнең асылы, тыңлаулар уздыру тәртибе турында хәбәр итә.

7. Беркетмәне рәсмиләштерү, кәргән тәкъдимнәрен, киңәшләрен исәпкә алу өчен, рәис тәкъдими буенча, житәкче һәм секретариатның ике әгъзасы составында гавами тыңлаулар секретариаты сайлана.

8. Төп нотык белән Минзэлә муниципаль районы Советы депутаты, Минзэлә муниципаль районы Советы карары белән вәкаләтле вәкил чыгыш ясый.

9. Чыгыш хокукы белән ачык тыңлауларда катнашучылар, гариза бирү вакытына карап, чират тәртибендә үз тәкъдимнәрен аргументацияләү өчен чакырыла.

10. Ачык тыңлауларда катнашучыларның чыгышлары 5 минуттан артык дәвам итергә тиеш түгел.

11. Ачык тыңлауларда катнашучылар чыгыш ясаганнан соң рәис рөхсәте белән сораулар бирергә хокуклы.

12. Ачык тыңлауларда катнашучылар ачык тыңлаулар барышына тыкшынырга, аларны туктатырга һәм аларны үткәргүгә комачауларга хокуклы түгел.

13. Ачык тыңлаулар уздырганда тәртип саклау ачык тыңлауларда катнашу өчен мәжбүри шарт булып тора.

14. Катнашучылар ачык тыңлаулар уздыру тәртибен бозган очракта, рәис аларны утырыш залынан алуны таләп итергә хокуклы.

15. Чыгышлар тәмамлангач, рәислек итүче гавами тыңлаулар секретариаты житәкчесенә сүзне ачык тыңлаулар барышында әйтелгән тәкъдимнәрне, рекомендацияләрне төгәлләштерү өчен бирергә мөмкин.

16. Ачык тыңлауларда катнашучыларның барлык искәrmәләре һәм тәкъдимнәре секретариатка язма рәвештә тапшырыла һәм ачык тыңлаулар беркетмәсенә кушыла. Ачык тыңлаулар беркетмәсенә рәислек итүче кул куя һәм ул ТР Минзәлә муниципаль районы Советы материалларында билгеләнгән тәртиптә саклана.

17. Ачык тыңлаулар нәтижәләре буенча бәяләмә эш төркеме тарафыннан әзерләнә.

18. Ачык тыңлаулар нәтижәләре буенча бәяләмә халыкка игълан ителергә тиеш.

19. Ачык тыңлаулар уздыруны оештыру һәм матди-техник тәэмин итү Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы Советы аппараты тарафыннан гамәлгә ашырыла.